

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 8

Частина I

**Одеса
2022**

УДК 311
ББК 60.6

Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць. Випуск 8. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2022. –90 с.

Автори:

Милашко О. Г. – канд. екон. наук, доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Ольвінська Ю. О. – канд. екон. наук, доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Погорелова Т. В. – канд. екон. наук, доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Самотоєнкова О. В. – канд. екон. наук, доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Балюк Н. В. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Білоус О. Ю. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Коцюбинська К. Ю. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Куліца В. Ю. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Осадча Д. А. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Погорелова М. Ю. – студентка факультету фінансів та банківської справи Одеського національного економічного університету,

Попов Є. Ю. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Попова М. А. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Сидорова А. В. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Унтілова В. В. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Шпілінова Є. А. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Яценко А. М. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

У збірнику наводяться результати дослідження студентів та викладачів кафедри статистики щодо застосування сучасних статистичних методів для оцінки соціально-економічних процесів у деяких країнах світу, в Україні та окремих регіонах. Висновки та рекомендації авторів можуть бути корисними для викладачів, аспірантів і студентів, які займаються аналізом процесів, що відбуваються в суспільстві та економіці країни.

ЗМІСТ

Осадча Д.А., Ольвінська Ю.О. Сучасні тенденції трудової міграції в Україні	5
Балюк Н.В., Ольвінська Ю.О. Вища освіта як чинник соціально-економічного розвитку країни	9
Шпілінова Є.А., Ольвінська Ю.О. Основні тенденції поширення хвороб у світі за останні 20-ть років.....	18
Попов Є.Ю., Ольвінська Ю.О. Порівняльний аналіз країн світу за якістю життя	22
Яценко А.М., Ольвінська Ю.О. Аналіз рівня вакцинації від COVID-19 у світі	27
Унтілова В.В., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз динаміки золотого запасу деяких країн світу	32
Сидорова А.В., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз рівня безпеки у країнах світу	38
Білоус О.Ю., Погорєлова Т.В. Сучасні тенденції розвитку сільського господарства в Україні	43
Попова М.А., Самотоєнкова О.В. Аналіз розвитку мережі інтернет в Україні за 2014 – 2020 рр.	52
Куліца В.Ю., Милашко О.Г. Статистичний аналіз вантажообігу автомобільного транспорту України	64
Коцюбинська К.Ю., Ольвінська Ю.О. Регіональний аналіз витрат на охорону природного навколишнього середовища	70
Погорєлова М.Ю., Милашко О.Г. Система національних рахунків та її використання в Україні	77

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Осадча Д. А.¹, Ольвінська Ю. О.²

1 – студентка, факультет економіки та управління підприємництвом,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Осадча Д. А., Ольвінська Ю. О. Сучасні тенденції трудової міграції в Україні. У статті розглянуто сучасні тенденції трудової міграції в Україні. Наведено основні причини міграції. Проаналізовано динаміку кількості трудових мігрантів та зазначено список найпопулярніших країн для міграції.

Ключові слова: трудова міграція, міграційні процеси, ринок праці, соціальна статистика

Osadcha D. A., Olvinskaya J. O. Current trends in labor migration in Ukraine. The article considers current trends in labor migration in Ukraine. The main reasons for migration are given. The dynamics of the number of labor migrants is analyzed and the list of the most popular countries for migration is indicated.

Keywords: labor migration, migration processes, labor market, social statistics

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Осадча, Д. А. Сучасні тенденції трудової міграції в Україні [Текст] / Д. А. Осадча, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 8. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2022. – С. 5 – 8.

З кожним роком кількість емігрантів в Україні стає дедалі більше. Причиною цього є пошук кращих умов життя та висока заробітна плата.

Трудовий мігрант у розумінні конвенції ООН — особа, яка займається, займається або займалася оплачуваною діяльністю в державі, громадянином якої він чи вона не є.

За даними Прикордонної служби України у 2019 році налічувалося 3,2 млн. трудових мігрантів. В окремі періоди, під час сезонних робіт, було зафіксовано від 7 до 9 млн. мігрантів. У той же час на постійне проживання за кордон виїхало 11 тис. 311 осіб, а повернулося – 1 тис. 996.

У 2020 році, за даними голови Національного банку України, було близько 3 млн. трудових мігрантів. Протягом року до країни повернулися 400-500 тисяч людей, але переважно через пандемію коронавірусу, під час якої країни Євросоюзу закривалися на локдаун, люди втрачали роботу та змушені були повертатися до дому. На ПМП за кордон минулого року виїхало 3 тис. 259 українців. Також із-за пандемії ця цифра знизилася. У

2021 році, за даними Інституту демографії та соціальних досліджень, кількість трудових мігрантів становить 2,5-3 млн.

За даними 2019 року найбажанішими країнами для еміграції були Німеччина та Польща (рис 1)

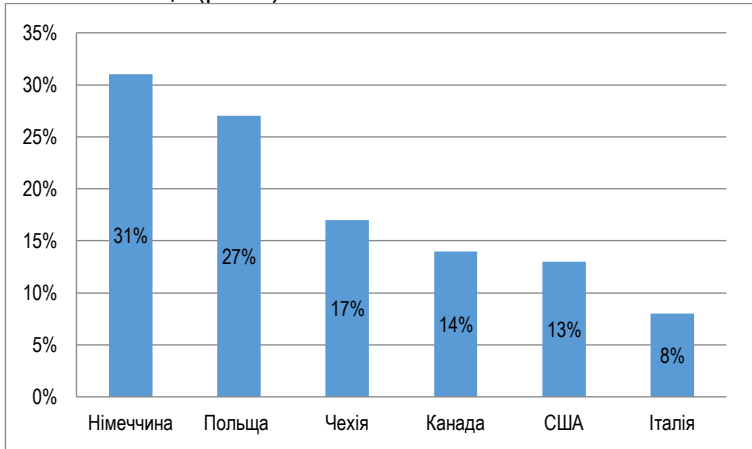

Рис. 1. Країни з найбільшою питомою вагою українських емігрантів у 2019 році

За даними соціологічних опитувань у 2019 році 35% опитаних українців замислювалися про трудову міграцію, а 63% – ні. Ще 2% громадянам було важко відповісти.

Якщо проаналізувати вік опитаних респондентів, то найбільша питома вага тих, хто замислюється про міграцію складають українці у віці від 18 до 39 років, тобто саме економічне активне населення (рис. 2).

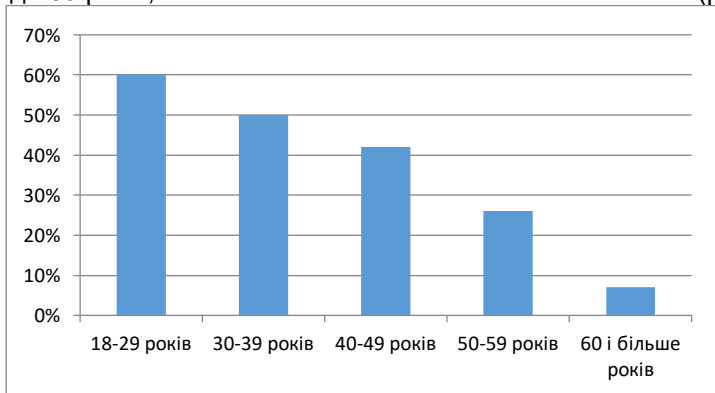

Рис. 2. Розподіл респондентів за віком

Відповідаючи на запитання щодо мотивів еміграції, 50% громадян зізналися, що замислювалися про виїзд із країни для задоволення

мінімальних потреб їхніх сімей, 27% опитаних – для самореалізації та пошуків нових можливостей, а 17% – бо не бачать жодного майбутнього в Україні.

Згідно з соціологічним опитуванням, українські трудові мігранти планують у 2021 році активніше інтегруватися в Польщі, а також зростає і частка безповоротної міграції. Дослідження показує, як і минулого року, стабільну тенденцію виїзду з України молодого, працездатного населення – віком до 39 років. За рік спостерігається помірна тенденція до збільшення частки жінок у гендерній структурі трудової міграції (порівняно з 2020 роком – збільшення на 3%). У більшості респондентів або вища (28,4%), або професійно-технічна або середня спеціальна освіта (47,8%). Основні три переваги роботи в Польщі для українців були і залишаються економічними

Рис. 3. Переваги роботи у Польщі для українців

Причини, які перераховують респонденти серед основних, які спонукають їх їхати з України, - також економічні. Головні з них:

- безробіття (70,9%),
- погана економічна ситуація (49%),
- відсутність перспектив (23,2%),
- політична нестабільність (22,8%),
- корупція (14%).

Найменше українців стали турбувати війна на Донбасі (7,2%), втрата бізнесу (4,1), злочинність (1,2%) або погана система медицини (3,1%).

Дозвіл на тимчасове перебування мають намір отримати або це вже зробили – 59,7% опитаних (у 2020 році – 53%). Дозвіл на постійне перебування мають намір отримати ще більше – 66,5% (у 2020 році – 60%).

Тільки за дев'ять місяців 2021 року заробітчани відправили \$10 млрд, а за останні 12 місяців – \$13,7 млрд, за даними Нацбанку. Минулого року через пандемію трудова міграція сповільнилася, а цього року за рахунок

вакцинації та відкриття кордонів – знову пішла вгору, пише керівництво Національного банку в інфляційному звіті за жовтень. В чому причина? Україна не витримує конкуренції із зарплат, пише Нацбанк. Мінімальна зарплата в Україні – близько 200 євро, а в Чехії – 597 євро, Польщі – 619 євро, Німеччині – 1585 євро.

Висновки: так можна зробити висновок, що з кожним роком трудова міграція в Україні збільшувалася, деяке скорочення спостерігалось тільки на момент активної фази початку пандемії у світі.

ЛІТЕРАТУРА

1. <https://ru.slovoidilo.ua/2021/03/18/infografika/obshhestvo/trudovaya-migraciya-skolko-ukraincev-rabotali-granicej-2019-2021-godax>
2. <https://gordonua.com/news/society/ukraincy-nazvali-samye-zhelaemye-strany-dlya-migracii-opros-1478568.html>
3. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Статистичне дослідження соціально-економічних і демографічних процесів: Монографія // За заг. ред. к.е.н., доцента Ю.О. Ольвінської. – Київ : ФОП Гуляєва В.М., 2021. – 207 с.
5. Підгорний А. З. Статистичні методи в управлінні розвитком регіону: монографія. Одеса: ФОП Гуляєва В. М., 2016. 218 с.
6. Підгорний А. З. Соціально-демографічна статистика: підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітковська / за ред. А. З. Підгорного. – Одеса : ФОП Гуляєва В.М., 2017. – 450 с.
7. Самоєнкова О. В. Економічна статистика : Навч. посібник // О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська. – Одеса: ФОП Гуляєва В. М., 2020. – 276 с.

ВИЩА ОСВІТА ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Балюк Н. В.¹, Ольвінська Ю. О.²

1 – студентка, факультет економіки та управління підприємництвом,
2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Балюк Н. В., Ольвінська Ю. О. Вища освіта як чинник соціально-економічного розвитку країни. У статті досліджено вплив вищої освіти на соціально-економічний розвиток України. За допомогою економетричного моделювання проаналізовано зв'язок між ключовими індикаторами розвитку вищої освіти та макроекономічними показниками на прикладі України. Визначено, що найбільший серед досліджених індикаторів розвитку вищої освіти позитивний вплив на динаміку ВВП в Україні, мають державні інвестиції у вищу освіту. За результатами порівняльного аналізу встановлено, що Україна в порівнянні з країнами ЄС має низький рівень соціально-економічної віддачі від вищої освіти для економічного добробуту населення. На підставі отриманих висновків розроблено рекомендації щодо покращення ефективності управління вищою освітою в Україні.

Ключові слова: вища освіта, управління вищою освітою, людський капітал, ринок праці, економічний розвиток, соціально-економічна нерівність

Balyuk N. V, Olvinskaya J. O. Higher education as a factor in socio-economic development of the country. The article examines the impact of higher education on the socio-economic development of Ukraine. The connection between key indicators of higher education development and macroeconomic indicators on the example of Ukraine is analyzed with the help of econometric modeling. It is determined that the largest among the studied indicators of higher education development has a positive impact on the dynamics of GDP in Ukraine, have public investment in higher education. The results of the comparative analysis show that Ukraine has a low level of socio-economic impact of higher education for the economic well-being of the population compared to EU countries. Based on the findings, recommendations were developed to improve the efficiency of higher education management in Ukraine.

Keywords: higher education, higher education management, human capital, labor market, economic development, socio-economic inequality

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Балюк, Н. В. Вища освіта як чинник соціально-економічного розвитку країни [Текст] / Н. В. Балюк, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 8. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2022. – С. 9 – 17.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Людський капітал є важливим чинником сталого розвитку будь-якої економічної системи. При цьому кількісні характеристики людського капіталу не завжди відображають його зв'язок з економічним розвитком, саме тому можна спостерігати діаметрально протилежні результати економічного розвитку в країнах з різною кількістю населення. Набагато важливішою характеристикою є якість людського капіталу, а також механізми її покращення. У сучасних умовах динамічного технологічного та економічного розвитку головним критерієм якості людського капіталу є його здатність до формування більшої частки доданої вартості в процесі виробництва. Ця здатність визначається, перш за все рівнем знань та компетентностей, якими володіють учасники економічних відносин, а також можливістю їх отримати та/або підвищити. На сьогодні, саме вища освіта підвищує загальну продуктивність та інтелектуальну гнучкість робочої сили, впливає на загальний добробут населення, підвищує конкурентоспроможність країни на світових ринках та сприяє її економічному зростанню. Порівнюючи розвиток вищої освіти за рівнем її фінансування, можна зазначити, що в Україні він відповідає європейському рівню (1,2% від ВВП, так само як і у Німеччині, Франції та Польщі). Частка робочої сили з вищою освітою в Україні також аналогічна країнам ЄС (Україна – 72,2%, Франція – 76,6%, Німеччина – 73,6%, Польща – 80,1%) . Проте, незважаючи на відповідність вище зазначених показників європейському рівню, в Україні спостерігається значний відтік фахівців за кордон та зменшення частки видатків зведеного бюджету України на вищу освіту (з 27,2% у 2016 р. до 20,7% у 2018 р.). Тому, беручи до уваги важливу роль вищої освіти у сприянні економічному розвитку країни, важливим є визначення рівня віддачі від вищої освіти, як на макро- так і на мікрорівні з точки зору більш високих доходів і більшої конкурентоспроможності на ринку праці в Україні в порівнянні з країнами ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження питань впливу вищої освіти на соціально-економічний розвиток відображено у працях зарубіжних та вітчизняних вчених. Зокрема, S. K. Kotásková, P. Procházka, T. C. Lin, проаналізувавши у своєму дослідженні роль навчальних програм вищої освіти у підготовці робочої сили, встановив, що загальна вища освіта завдає позитивний та суттєвий вплив на економічний розвиток країни. Аналогічні результати отримала R. M. Dragoescu, використавши коінтеграційний зв'язок між обсягом ВВП та випускниками вищої освіти.

Мета статті. Метою статті є дослідження впливу вищої освіти на загальний економічний стан України та на добробут українського населення, з точки зору сприяння генерації населенням більш високих доходів і зростання конкурентоспроможності на ринку праці.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. На

мою думку, для повного розуміння ролі вищої освіти в контексті соціально-економічного розвитку, необхідно розширити дослідження вищезазначених авторів, проаналізувавши віддачу від вищої освіти на мікрорівні для добробуту населення з точки зору більш високих доходів і більшої конкурентоспроможності на ринку праці.

Виклад основного матеріалу. В Україні можливість отримання вищої освіти забезпечують передусім заклади вищої освіти (ЗВО). Вони надають велику пропозицію освітніх послуг. Мережа ЗВО України є доволі розгалуженою та характеризується різноманітними формами власності та підпорядкування. Наведена на рисунку 1 динаміка зміни кількості ЗВО свідчить про відносну загальну сталість за досліджуваний період їх мережі. Втім кількість ЗВО у 2019 році порівняно з 2010 скоротилася на 19,80%, це відбулося здебільшого за рахунок скорочення числа коледжів, технікумів та училищ на 26,73% в 2019 році порівняно з 2010 роком (для порівняння, кількість університетів, академій та інститутів скоротилася на 19,19%. в 2019 році порівняно з 2010 роком). Основними чинниками, що привели до такої тенденції стали несприятлива демографічна ситуація та кризові явища в економіці, що у свою чергу привели до необхідності бюджетної оптимізації, а саме за рахунок зменшення кількості ЗВО. Розглянуто та досліджено взаємозв'язок між кількістю ЗВО та якістю їх освітньої діяльності. Зокрема, в якості фактору, який описує якість вищої освіти був взятий показник рейтингу системи вищої освіти QS країн Європи. Зазначений рейтинг був нами обраний як такий, у якому представлена найбільша кількість українських ЗВО (39 університетів станом на 2019 р.). Іншим фактором, який описує кількість ЗВО в країні, було взято відносний показник кількості населення на один ЗВО, для того, щоб зрівняти країни різного масштабу. За результатами кореляційного аналізу нами встановлено відсутність значущого статистичного взаємозв'язку між цими показниками. Значення коефіцієнта кореляції (-0,446) вказує на те, що збільшення кількості ЗВО на душу населення дуже слабо впливає на зростання рейтингу освітньої системи країни, а отже і зростання якості вищої освіти в країні в цілому. Ключовою тенденцією останніх років у вищій освіті України стало зниження кількості студентів. Так, зокрема, у 2019 р. порівняно з 2017 р. кількість студентів ЗВО скоротилася на 4,06%. Основними причинами даної тенденції є демографічний спад населення, активізація процесу робочої міграції, недосконалість системи кар'єрного консультування, недовірливість принципу меритократії та низька економічно-соціальна віддача від вищої освіти, яка далі буде більш детально проаналізована. Водночас зменшення кількості студентів, викладацького складу ЗВО (на 4,22% у 2019 році в порівнянні з 2017 роком) та стабілізація економічної ситуації після кризових явищ 2015 року (доларовий ВВП України у 2018 р. збільшився на 40,14% порівняно з 2017 р.) спричинили зростання видатків зведеного бюджету України на одного здобувача вищої освіти на 21,46% (до 1049 доларів США) у 2019 р. порівняно з 2017 р. (846

доларів США).

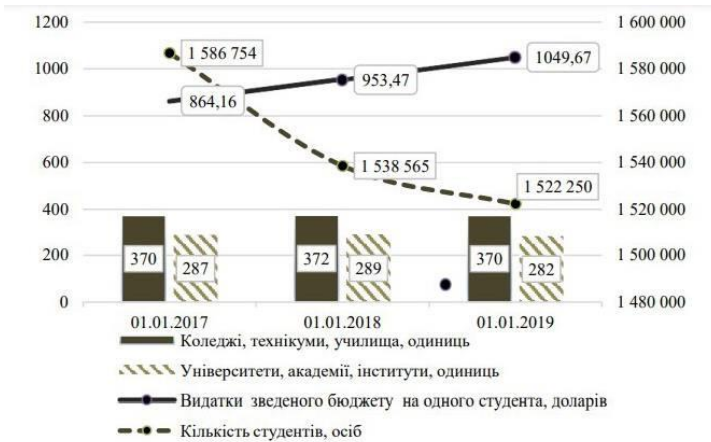

Рис. 1. Динаміка кількості закладів, студентів та видатків на одного студента вищої освіти в Україні за 2017-2019 роки

Аналіз структури видатків зведеного бюджету України за рівнями освіти (рисунок 2) вказує, що найбільша частка видатків на освіту у 2017-2019 рр. припадала на загальну середню освіту (43,7–48%). Крім того, суттєві частки займали видатки на вищу (27,2–20,7%) та дошкільну освіту (15,5%). На рис. 2 наявна тенденція до збільшення частки видатків Зведеного бюджету України на загальну середню освіту (з 43,7% у 2017 р. до 48,0% у 2019 р.). Це відбувається на тлі зниження частки видатків на вищу освіту (з 27,2% у 2016 р. до 20,7% у 2018 р.). Причинної такої тенденції є запуск у вересні 2019 року програми «Нова українська школа». Частки видатків на інші рівні освіти суттєвих змін не зазнали.

Загалом за досліджуваний період видатки зведеного бюджету України на освіту трималися на рівні більше 5% від ВВП (2017 р. – 5,4%, 2018 р. – 6%, 2019 р. – 5,9%), що відповідає рівню аналогічного показника країн ЄС, зокрема Німеччини (2016 рік – 4,8%), Франції (2016 рік – 5,5%) та Польщі (2016 – 4,8%). Видатки на вищу освіту у % від ВВП хоч і зазнали зниження, як вже зазначалося через збільшення фінансування загальної середньої освіти, також відповідали європейському рівню (2017 рік – 1,46%, 2018 рік – 1,3%, 2019 рік – 1,2%). Для порівняння у Німеччини, Франції та Польщі даний показник в 2018 році сягав 1,2%, від ВВП.

Рис. 2. Видатки зведеного бюджету України за рівнями освіти у 2016–2018 рр., % від витратків зведеного бюджету України на освіту

Також, за досліджуваний період спостерігається тенденція до відновлення економіки України після кризових явищ 2016-го року, що наочно демонструє динаміка значення ВВП (рис. 3).

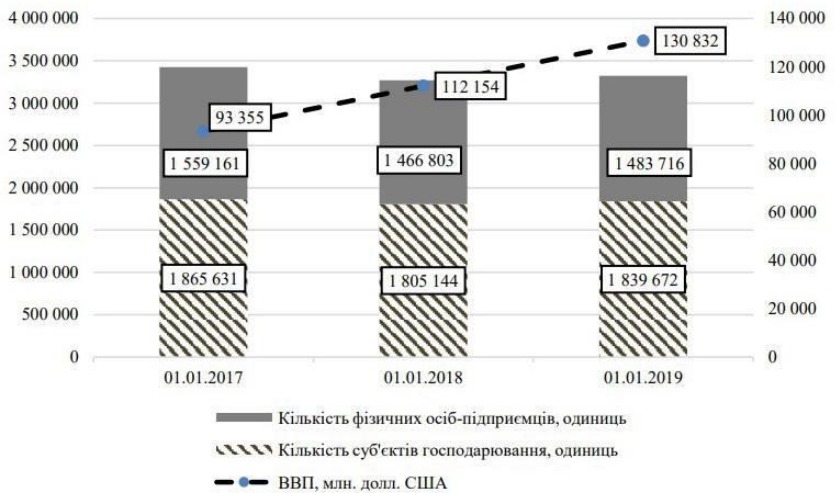

Рис. 3. Динаміка значення ВВП України, кількості суб'єктів господарювання та фізичних осіб-підприємців за 2017–2019 рр.

Після пікового падіння ВВП в 2016 році (91 030 млн. доларів США) його значення в 2019 році, в порівнянні з 2016 роком, зросло на 43,72% (130 832 млн. доларів США). У свою чергу простежується тенденція до відновлення кількості суб'єктів господарювання після пікового падіння в 2018 році внаслідок кризових явищ 2016 року. Необхідно зазначити, що зменшення кількості суб'єктів господарювання переважно відбулося за рахунок зменшення кількості фізичних осіб підприємців.

Водночас, за досліджуваний період, наявна тенденція до збільшення середньомісячної заробітної плати за рахунок збільшення мінімальної заробітної плати, та через те, що в короткостроковій перспективі темпи зростання рівня інфляції (2016 рік - 48,7%) випереджають темпи росту номінальної заробітної плати - рівновага встановлюється в довгостроковій перспективі (рис. 4). Іншими показниками, що вказують на поступову стабілізацію економіки є наведені на рисунку 4 показники динаміки рівня безробіття та індексу споживчих цін, значення яких на досліджуваному проміжку зменшилося на 0,5 та 3 процентні пункти в 2019 році порівняно з 2017 роком. В сучасних умовах глобалізації, взаємозв'язок між проаналізованими індикаторами стану вищої освіти та економіки стає більш явним і очевидним, що у свою чергу робить вищу освіту дуже важливим фактором забезпечення економічного добробуту країни.

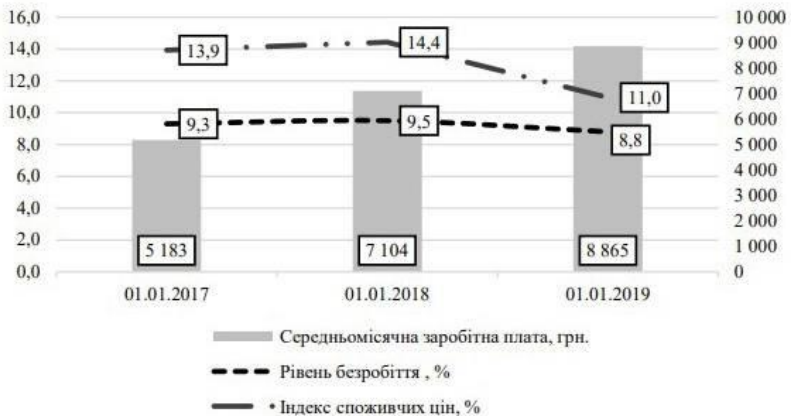

Рис. 4. Динаміка середньомісячної заробітної плати, рівня безробіття та індексу споживчих цін за 2017–2019 рр.

Вплив вищої освіти на економіку країни проявляється в:

– підвищенні кваліфікації робочої сили – за рахунок професійно-технічного навчання працівників, що дає змогу поглиблювати та розширювати здобуті знання, вміння та навички на рівні потреб суб'єктів господарювання;

– зниженні рівня безробіття - більш високий рівень освіти знижує ризик безробіття;

– продукування інновацій та науково-дослідних робіт для суб'єктів господарювання – ЗВО не тільки продукують ідеї на рівні теоретичних положень, концепцій або наукових обґрунтувань, але вони також доводять їх до статусу готової продукції у формі експериментальних і дослідних зразків, технологій, програм, та методичних розробок, тим самим збільшуючи продуктивність діяльності суб'єктів господарювання.

Дослідивши різні данні, можна зробити висновок щодо ймовірності потрапити у відповідну групу доходу маючи вищу освіту. Це можна подивитись на рисунку 5.

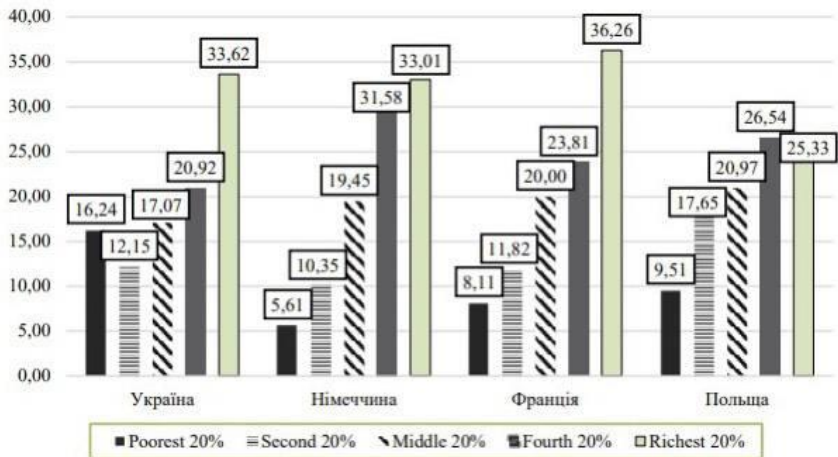

Рис. 5. Фактична ймовірність потрапити у відповідну групу доходу маючи вищу освіту, %

Згідно отриманих результатів виходить, що серед досліджуваних країн саме громадяни України, володіючи вищою освітою, мають найбільші шанси отримати дохід нижче середнього рівня (28,39%), далі йде Польща – 27,16%, Франція – 19,93% та Німеччина – 15,96%. За ймовірністю отримати громадянину країни середній дохід і вище результати є аналогічними, для громадян України така ймовірність сягає 71,61%, Польщі – 72,84%, Франції – 80,07% та Німеччини – 84,05%. Загалом, можна стверджувати, що рівень віддачі від вищої освіти в досліджуваних країнах ЄС, з точки зору більш високих доходів і більшої конкурентоспроможності на ринку праці, є вищим ніж в Україні, оскільки, як показали результати, наявність вищої освіти в людини на ринку праці країн ЄС, гарантує їй більшу ймовірність отримати середній і вище дохід від своєї діяльності.

Висновки. За результатами дослідження взаємозв'язків між розвитком вищої освіти в країні та її економічним розвитком визначено, що

на макрорівні вища освіта в цілому позитивно впливає на економіку України, причому найбільший вплив на динаміку ВВП України мають держані інвестиції у вищу освіту. Також, визначено, що, не зважаючи на те, що рівень державного фінансування вищої освіти в Україні є аналогічним рівню провідних країн ЄС, рівень соціально-економічної віддачі від вищої освіти для населення є нижчим ніж у порівнюваних країнах (Франція Німеччина та Польща). Основною причиною цього є орієнтація ринку праці на збереження дешевої робочої сили з метою залучення іноземних інвестицій замість здійснення інвестицій в модернізацію економіки та науково-технічний розвиток, що у свою чергу призводить до зменшення зростання кількості висококваліфікованих робочих місць. Дана тенденція на тлі зменшення кількості випускників через демографічний спад та активізацію трудової міграції не тільки ще більше посилить останню, а й значно вплине на мотиваційну складову студентів ЗВО, що у свою чергу зменшить їх кваліфікацію. При збереженні вищезазначених тенденцій (зменшення ролі вищої освіти, як чинника добробуту населення) це неодмінно приведе до зменшення позитивного впливу вищої освіти на економічний розвиток на макрорівні. Оскільки вища освіта в Україні не виконує притаманні їй соціально-економічні функції, зокрема не забезпечує відповідну диференціацію (перш за все приріст) доходів, ефективність використання державних коштів на фінансування вищої освіти залишається під великим питанням. З одного боку велика кількість ЗВО не призводить до зростання якості вищої освіти та приросту конкурентоспроможності освітньої системи країни, з іншого – в Україні вища освіта, на жаль, не є головним чинником приросту кваліфікації робочої сили в масштабах усієї країни (можливо також, що вітчизняний ринок праці не оцінює цей приріст відповідним зростанням заробітної плати, у тому числі й через високий рівень трудової міграції кваліфікованої робочої сили). З огляду на вищезазначене додаткового та більш глибокого аналізу потребує дослідження ефективності вищої освіти та її відповідності потребам суб'єктів господарювання в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Освіта в Україні: базові індикатори інформаційно-статистичний бюлетень [Електронний ресурс] // ДНУ «Інститут освітньої аналітики». – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nova-ukrainska-shkola/1serpkonf-informatsiyniy-byuletyn.pdf>.
2. Education Statistics (EdStats) [Електронний ресурс] // The World Bank. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://datatopics.worldbank.org/education/home>.
3. Українська міграція в умовах глобальних і національних викликів XXI століття: наукове видання / наук. ред. У.Я. Садова. Львів, 2019. 110 с.

4. Kotásková, S. K., Procházka, P., Smutka, L., та ін. The impact of education on economic growth: The case of India. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*. 2018. Vol. 66, No. 1. С. 253–262.
5. Lin, T. C. The role of higher education in economic development: An empirical study of Taiwan case. *Journal of Asian Economics*. 2004. Vol. 15, No. 2. С. 355–371
6. Mariana, D. R. Education as a Determinant of the Economic Growth. The Case of Romania. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2015. Vol. 197, No. February. С. 404–412.
7. Вища освіта в Україні у 2018 році [Електронний ресурс] // Держстат України. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/osv_rik/osv_u/vysh_osvita/vyshch_osvita18.xls.
8. Ranking web of universities [Електронний ресурс] // Cybermetrics Lab. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.webometrics.info/en/Europe/Portugal?page=1>.
9. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
10. Richards R. Vector Autoregressive Models for Multivariate Time Series [Електронний ресурс] / Robert Richards // University of Washington – Режим доступу до ресурсу: <https://faculty.washington.edu/ezivot/econ584/notes/varModels.pdf>.
11. Thurow, L. C., Mincer, J. Schooling, Experience, and Earnings. *Industrial and Labor Relations Review*. 1976.
12. Статистичне дослідження соціально-економічних і демографічних процесів: Монографія // За заг. ред. к.е.н., доцента Ю.О. Ольвінської. – Київ : ФОП Гуляєва В.М., 2021. – 207 с.
13. Підгорний А. З. Статистичні методи в управлінні розвитком регіону: монографія. Одеса: ФОП Гуляєва В. М., 2016. 218 с.
14. Підгорний А. З. Соціально-демографічна статистика: підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітковська / за ред. А. З. Підгорного. – Одеса : ФОП Гуляєва В.М., 2017. – 450 с.
15. Осадчук, Я. В. *Міжнародні порівняння рівня освіти населення* [Текст] / Я. В. Осадчук, О. В. Самоєнкова // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 7. – Одеса, ОНЕУ. – 2021. – С. 40 – 48

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПОШИРЕННЯ ХВОРОБ У СВІТІ ЗА ОСТАННІ 20 РОКІВ

Шпілінова Є. А.¹, Ольвінська Ю. О.²

1 – студентка, факультет економіки та управління підприємництвом,
2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Шпілінова Є. А., Ольвінська Ю. О. Основні тенденції поширення хвороб у світі за останні 20 років. *Розглянуто найпоширеніші захворювання у світі. Проаналізовано тенденцію поширення найчастіших хвороб за останні 20 років.*
Ключові слова: смертність, інфекційна хвороба, неінфекційна хвороба, динаміка поширення захворювань, охорона здоров'я.

Shpilina E. A., Olvinskaya J. O. The main trends in the spread of diseases in the world over the past 20 years. *The most common diseases in the world are considered. The tendency of spreading the most common diseases for the last 20 years is analyzed.*
Keywords: mortality, infectious disease, non-communicable disease, dynamics of disease spread, health care.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Шпілінова, Є. А. Основні тенденції поширення хвороб у світі за останні 20 років [Текст] / Є. А. Шпілінова, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 8. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2022. – С. 18 – 21.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Деякі інфекційні хвороби забирають тисячі життів щодня, хоча це не стає причиною масової уваги медіа й не створює паніку по всьому світу, як це сталося з поширенням коронавірусу COVID-19 за останній час. Якщо у 2000 році серед топ-10 основних причин, через які помирали люди, були тільки чотири захворювання, які не передаються контактним шляхом, то в 2019 році їх було вже сім.

Метою статті є аналіз тенденції найпоширеніших захворювань у світі за останні 20 років, яка з усією очевидністю демонструє необхідність підвищення глобальної уваги до проблеми їх профілактики та лікування.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Тенденцію поширення інфекційних та неінфекційних хвороб досліджує Всесвітня організація охорони здоров'я, членом якої є Україна разом із 193 країнами.

Виклад основного матеріалу. Згідно з ВООЗ, у порівнянні з 2000-м роком середня тривалість життя у світі зросла на шість років: зараз вона

становить понад 73 роки, а 20 років тому було близько 67-ми. Щоправда, тільки п'ять з цих додаткових шести років життя люди проводять, залишаючись здоровими. Дослідження засноване на даних, зібраних до пандемії коронавірусу, і не відображає, як поширення Covid-19 вплинуло на загальні тренди останніх років.

Рис. 1. Основні причини смерті у світі у 2000 та 2019 роках

Практично в усіх країнах світу, включаючи Україну [1], найбільша смертність фіксується від хвороб серця, на які припадає 16% всіх смертей у світі. І цей показник постійно зростає. За останні 20 років кількість смертей від цієї хвороби зросла більш ніж на 2 млн - до майже 9 млн на рік.

В Україні серцево-судинні захворювання є головною причиною смертності населення. За цим показником наша країна лишається одним з світових лідерів (рис. 2).

Інсульт та хронічна обструктивна хвороба легень є другою та третьою провідними причинами смертності, на них припадає приблизно 11% та 6% від загальної кількості смертей відповідно.

Інфекції нижніх дихальних шляхів залишаються четвертою провідною причиною смертності у світі, причому першою серед інфекційних хвороб. Тим не менш, смертність від таких інфекцій суттєво знизилася: у 2019 р. вона склала 2,6 млн випадків, що на 460 тис. менше, ніж у 2000 р.

Неонатальні патологічні стани посідають п'яте місце. При цьому світова смертність від цих станів за останні два десятиліття показала одне з найбільш виражених знижень в абсолютному вираженні: у 2019 р. від них померло 2 млн. новонароджених та дітей раннього віку, що на 1,2 млн. менше, ніж у 2000 р.

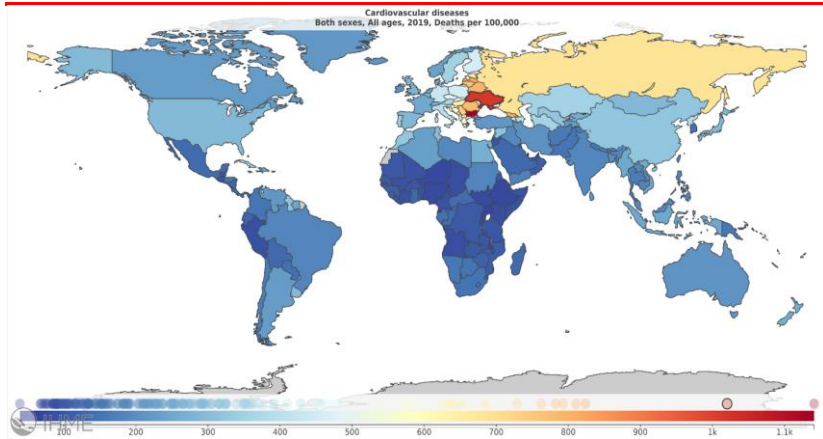

Рис.2. Поширення серцево-судинних захворювань у світі

Смертність від неінфекційних захворювань зростає. Рак трахеї, бронхів та легень показав зростання смертності з 1,2 млн до 1,8 млн випадків і зайняв шосте місце серед основних причин смерті.

Хвороба Альцгеймера та інші види деменції у 2019 р. стали сьомою за поширеністю причиною смерті. Особливо схильні до цих захворювань жінки [2, с. 138]. На них припадає 65% випадків смерті від хвороби Альцгеймера та інших видів деменції у світі.

Смертність від кишкових інфекцій у світі суттєво знизилася: з 2,6 млн випадків у 2000 р. до 1,5 млн випадків у 2019 р.

До десяти основних причин смерті увійшов діабет, продемонструвавши з 2000 р. значне зростання смертності – на 70%. Серед чоловіків зростання було ще більшим – на 80%, що стало найбільшим зростанням смертності для чоловіків із 2000 р. серед десяти основних причин смертності.

Інші захворювання, що входили до десяти основних причин смертності у 2000 р., вибули із цього списку. Одним із них став ВІЛ/СНІД. За останні 20 років смертність від цього захворювання впала на 51%, внаслідок чого з восьмого місця, яке воно посідало у 2000 р., у 2019 р. воно перемістилося на дев'ятнадцяте [3].

З тринадцятого на десяте місце зчинилися захворювання нирок. Смертність від цих захворювань зросла з 813 тис. випадків у 2000 р. до 1,3 млн. у 2019 р.

Дані ВООЗ свідчать, що світ став краще справлятися з інфекційними захворюваннями у порівнянні з показниками 2000-го року.

Такі хвороби, як туберкульоз та ВІЛ/СНІД, зникли з першої десятки причин смертності загалом по світу, хоча в африканських, азійських та інших країнах з низьким доходом вони залишаються серйозною загрозою

для життя. Найбільш небезпечними інфекційними захворюваннями залишаються хвороби нижніх дихальних шляхів, зокрема, вірусна пневмонія (сама вона найчастіше є причиною смерті під час Covid-19).

Висновок. Проведений аналіз показав, що нам потрібно терміново посилити профілактику, діагностику та лікування незаразних хвороб. Важливо радикально поліпшити систему первинної медико-санітарної допомоги, яка, очевидно, є фундаментом всього - від боротьби з неінфекційними хворобами до роботи в умовах пандемії. Знати, чому люди помирають, потрібно для того, щоб покращити життя населення. Визначення того, скільки людей помирає щороку, допомагає оцінити ефективність наших систем охорони здоров'я та спрямовувати ресурси туди, де вони потрібні найбільше. Наприклад, дані про смертність можуть сприяти зосередженню зусиль та ресурсів у таких секторах, як транспорт, агропродовольчий сектор, навколишнє середовище та охорона здоров'я.

В умовах інфекції COVID-19 чітко виявилася нагальна необхідність здійснення країнами інвестицій у зміцнення систем реєстрації актів цивільного стану та природного руху населення, щоб забезпечити щоденний облік випадків смерті, а також вживання заходів безпосередньо з профілактики та лікування. У цих умовах також виявилася роз'єднаність систем збору даних, властива більшості країн з низьким рівнем доходу, де директивні органи досі не мають точної інформації про те, скільки людей помирає і з яких причин.

ЛІТЕРАТУРА

1. Епідеміологічна ситуація щодо серцево-судинних захворювань в Україні: 30-річне монітування [Електронний ресурс] // видання для лікаря-практика – Режим доступу: <https://angiology.com.ua/ru/archive/2010/9-10%2838-39%29/article-357/epidemiologichna-situaciya-shchodo-sercevo-sudinnih-zahvoryuvan-v-ukrayini-richne-monitoruvannya>
2. Ю. Г. Камінський, Є. А. Косенко Популярно і не дуже про хворобу Альцгеймера. Ліброком, 2009, 136 стр.
3. Об'єднана програма ООН по СНІДу (UNAIDS) [Електронний ресурс] // UNAIDS – Режим доступу: <http://www.unaids.org>
4. Процюк Р. Г. ВІЛ-інфекція/СНІД – актуальна проблема в Україні / Р. Г. Процюк, Є. Р. Процюк // Туберкульоз, легеневі хвороби, ВІЛінфекція. – 2011. – № 2. – С. 69–81.
5. Офіційний сайт ВООЗ [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.who.int/en/>
6. Статистичне дослідження соціально-економічних і демографічних процесів: Монографія // За заг. ред. к.е.н., доцента Ю.О. Ольвінської. – Київ : ФОРМ Гуляєва В.М., 2021. – 207 с.
7. Підгорний А. З. Соціально-демографічна статистика: підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітковська / за ред. А. З. Підгорного. – Одеса : ФОРМ Гуляєва В.М., 2017. – 450 с.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КРАЇН СВІТУ ЗА РІВНЕМ ЖИТТЯ

Попов Є. Ю.¹, Ольвінська Ю. О.²

1 – студент, факультет економіки та управління підприємництвом,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Попов Є. Ю. Ольвінська Ю. О. Порівняльний аналіз країн світу за якістю життя. Проаналізований рейтинг країн світу за якістю життя а також показники, які впливають на якість життя. Розглянуто індекс якості життя та основні країни з топу держав, які входять до рейтингу.

Ключові слова: якість життя, похилі люди, оцінка, методологія.

Popov E. Y. Olvinskaya J. O. Comparative analysis of the world's quality of life. The rating of the countries of the world on quality of life and also the indicators influencing quality of life is analyzed. Considering the index of quality of life and the main countries from the top of the countries included in the rating.

Keywords: quality of life, elderly people, assessment, methodology.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Попов, Є. Ю. Порівняльний аналіз країн світу за якістю життя [Текст] / Є. Ю. Попов, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 8. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2022. – С. 22 – 26.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Дослідження рівня та якості життя населення в Україні та світі є актуальним в умовах сьогодення. Незважаючи на складний період соціально-політичного та економічного розвитку, воєнний конфлікт, все це поглиблює в країні кризу, поширює бідність. Проблема якості життя завжди була досить вагомюю, бо вона стосується кожного громадянина не тільки України, але й будь-якої країни у світі. Необхідність аналізу якості життя та рейтингу різних країн світу зумовлена тим, що саме динамічний розвиток та розквіт суспільства в значній мірі залежить від багатьох показників, які лежать в основі якості повсякденного життя звичайної людини. Саме тому проблема якості життя середньостатистичної людини та людей похилого віку з кожним роком все досягає гірших показників у порівнянні з країнами Європи. Можливо саме аналіз провідних країн дозволить Україні поліпшити основні показники, які вивели деякі держави до топу у цьому рейтингу.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Сучасне дослідження цієї проблеми основане на фундаментальних знаннях та

дослідженнях, які зараз існують в відкритому доступі. А саме, в своїх роботах означену проблему охарактеризували такі класики як Вебер М., Дюркгейм Е., Спенсер Г., Маркс К., Сорокин П., Маслоу А., Фостер Д., Сміт А., Рікардо Д., та ін. Проте, незважаючи на багаточисельні дослідження цього питання, рейтинг держав, які покращують показники якості життя для населення постійно оновлюється.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Особливої уваги потребує статистичне дослідження стану якості життя саме людей похилого віку в Україні. На жаль, однією з проблем не тільки України, а і Європи є стрімке старіння населення. Тож, рейтинг якості життя похилих людей потребує особливої уваги у цій статті.

Мета статті полягає в проведенні аналізу показників, які впливають на якість життя та рейтинг країн світу за якістю життя, включаючи загальну інформацію про топ 3 країни з цього рейтингу.

Виклад основного матеріалу. Рівень життя – це комплексна соціально-економічна категорія, яка відображає роль розвитку фізичних, духовних і соціальних потреб, ступінь їх задоволення і умови в суспільстві для розвитку і задоволення цих потреб. Саме з цим поняттям дуже тісно пов'язаний термін «якість життя». Адже цей термін набуває широкого значення і його пов'язують з задоволеністю від життя, матеріальним добробутом, відчуттям особистого щастя і багатьма показниками, які будуть описані в цій статті.

Розберемо ті самі показники, які аналізують при складанні рейтингу держав за якістю життя:

Показник	Характеристика показника
Здоров'я людей	Тривалість життя, рівень смертності, тривалість і тяжкість захворювань.
Харчування	Регулярність харчування, його склад і цінність, смакові якості.
Освіта	Тривалість і рівень навчання, ступінь оволодіння науковими знаннями.
Зайнятість і умови праці	Умови і характер праці, її напруженість і ефективність, відповідність особистим нахилам і здібностям людей.
Житлові умови	Площа і облаштування житла, обстановка і зручність планування.
Соціальне забезпечення	Соціальна рівність, гарантія зайнятості, забезпечення старості, тимчасової непрацездатності.
Одяг	Якість, можливість вибору, доступність, міцність і різноманітність одягу і взуття.
Відпочинок і вільний час	Його тривалість, можливість вибору, доступність різних установ для відпочинку і спорту, туризму, подорожей.
Права людини	Можливість реалізації прав людини, забезпечення безпеки, захист від епідемії і катастроф, стресової напруги.

Також, хочеться привернути увагу до індексу якості життя, адже саме цей індекс пов'язує підсумки досліджень по суб'єктивній оцінці життя в країнах, з об'єктивними визначниками якості життя в цих країнах.

Методологія оцінки рівня життя населення є одним з важливих аналітичних інструментів державної соціально-економічної політики, який дозволяє:

1. Встановити орієнтири соціально-економічної політики держави на перспективу
2. Здійснювати аналіз поточного рівня соціально-економічного розвитку
3. Оцінювати рівень бідності
4. Проводити міжрегіональні зіставлення рівня та якості життя населення

На даний момент не існує єдиного підходу до оцінки якості життя населення та до складання єдиного рейтингу країн світу. Тією чи іншою мірою з використанням різної методології якість життя оцінюється 2 структурами ООН – зокрема, ЮНЕСКО, Всесвітньою організацією охорони здоров'я, Світовим банком; International Society for Quality-of-Life Studies; Social Indicators Research Centre та ціла низка популярних ЗМІ, наукових видань, громадських та наукових організацій.

Оцінимо рейтинг, який включає в себе 14 провідних країн, які показали найкращі результати за даними зазначених вище показників.

Таблиця 1

Рейтинг країн світу за показниками якості життя

№	КРАЇНА	ЗНАЧЕННЯ ІНДЕКСУ
1	Ірландія	8.333
2	Швейцарія	8.068
3	Норвегія	8.051
4	Люксембург	8.015
5	Швеція	7.937
6	Австралія	7.925
7	Ісландія	7.911
8	Італія	7.810
9	Данія	7.797
10	Іспанія	7.727
11	Сінгапур	7.719
12	Фінляндія	7.618
13	Сполучені Штати Америки	7.615
14	Канада	7.599

Джерело [4]

Проаналізуємо країни, які посідають найкраще місце у рейтингу. Серед них, Ірландія, Швейцарія та Норвегія.

1 місце: Очікувана тривалість життя при народженні в *Ірландії*

становить 82 роки, що на два роки більше ніж у середньому по ОЕСР (80 років). 95% населення Ірландії вважають, що їм є на кого покластися у скрутну хвилину, і цей показник є одним із найвищих серед країн.

2 місце: *Швейцарія* вважається однією з країн із кращим рівнем медицини у світі. Середня тривалість життя її громадян – 83 роки. Це держава зі стабільною та процвітаючою економікою, фінансовою та банківською системою, високим рівнем освіти та кар'єрними перспективами. Але ось нерухомість та вартість життя тут одні з найдорожчих у світі.

3 місце: *Норвегія* посіла третє місце: у країні багато довгожителів - середня тривалість життя становить 83 роки, що на три роки більше, ніж у середньому по країнах ОЕСР. У Норвегії одні з найвищих зарплат у світі і низький рівень безробіття. Заможні люди сплачують вищі податки, за рахунок яких фінансуються системи освіти та охорони здоров'я.

Що стосовно України, то вона не входить до списку провідних країн за цим показником, але при цьому займає 98 місце, чим випереджає Молдову та Білорусь.

Хочеться звернути увагу ще на похилих людей, які складають досить вагомий відсоток населення України та країн Європи. За результатами дослідження головними показниками для похилих людей виявилися матеріальна забезпеченість, стан здоров'я, зайнятість і освіта, а також житлові умови.

Надано рейтинг за індексом якості життя похилих людей в країнах світу.

Таблиця 2

Рейтинг країн світу за показниками якості життя людей похилого віку

№	КРАЇНА	ЗНАЧЕННЯ ІНДЕКСУ
1	Швейцарія	90.1
2	Норвегія	89.3
3	Швеція	84.4
4	Німеччина	84.3
5	Канада	84.0
6	Нідерланди	83.0
7	Ісландія	81.8
8	Японія	80.8
9	Сполучені Штати Америки	79.3
10	Великобританія	79.2
11	Данія	78.6

Джерело [4]

Україна не входить до основного топу країн, але поміж тим випереджає Туреччину та Індонезію, зайнявши 73 місце в загальному рейтингу.

Висновки. Дослідженням встановлено, що в загальному рейтингу

держав, які мають високий рівень життя перш за все займають особливе місце такі показники як матеріальна забезпеченість, житлові умови, освіта та зайнятість а також стан здоров'я громадян. Основними державами, які зайняли провідні позиції у рейтингу стали Ірландія, Швейцарія, Норвегія та Німеччина. На жаль, на сьогоднішній день Україна не дивує своїми дуже гарними результатами та серед загального рейтингу за якістю життя посідає 98 місце. Але попри це, оцінивши рейтинг за індексом якості життя похилого віку, Україна зайняла місце вище аж на 25 місць і опинилася на 73 місці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Приступа Є. Якість життя людини: категорії, компоненти та їх вимірювання / Є. Приступа, Н. Кеуриш // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2010. – № 2. – С. 54–63.
2. Самотоєнкова О. В. Соціальна статистика: навчальний посібник / О. В. Самотоєнкова, Ю. О. Ольвінська. - Одеса: ОДЕУ, 2009. – 102 с.
3. Вітковська К. В. Оцінка диференціації регіонів України за рівнем життя / К. В. Вітковська // Науковий вісник ОНЕУ. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки: економіка, політологія, історія. - 2015. - No 3(210). – С. 28–41.
4. Гуманітарний портал. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/monitorynh/monitorynh-monitorynh/rozrahunok-indeksu-regionalnogo-lyudskogo-rozvytku/rozrahunok-indeksu-regionalnogo-lyudskogo-rozvitku-za-2017-rik/> (дата звернення: 1.10.2021).
5. Рейтинги та новини. URL: <https://top-rf.ru/places/121-rejting-stran-po-urovnyu-zhizni.html> (дата звернення: 21.10.2021).
6. Статистичне дослідження соціально-економічних і демографічних процесів: Монографія // За заг. ред. к.е.н., доцента Ю.О. Ольвінської. – Київ : ФОП Гуляєва В.М., 2021. – 207 с.
7. Підгорний А. З. Статистичні методи в управлінні розвитком регіону: монографія. Одеса: ФОП Гуляєва В. М., 2016. 218 с.
8. Підгорний А. З. Соціально-демографічна статистика: підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самотоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітковська / за ред. А. З. Підгорного. – Одеса : ФОП Гуляєва В.М., 2017. – 450 с.

АНАЛІЗ РІВНЯ ВАКЦИНАЦІЇ ВІД COVID-19 У СВІТІ

Яценко А. М.¹, Ольвінська Ю. О.²

1 – студентка, факультет економіки та управління підприємництвом,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Яценко А. М., Ольвінська Ю.О. Аналіз рівня вакцинації від COVID-19 у світі. Обґрунтовано необхідність дослідження статистики по використанню вакцин від коронавірусу у всіх країнах світу. Розглянуто статистику ефективності вакцин, що впливає на кількість вакцинованих та профілактику від коронавірусу. **Ключові слова:** вакцина, вакцинація, коронавірус, Covid-19, ефективність вакцини, профілактика.

Yatsenko A. M., Olvinskaya J. O. Analysis of the level of vaccination against COVID-19 in the world. The necessity of statistics on the using of coronavirus vaccines in all countries of the world. Considering statistics on the effectiveness of vaccines that affect the number of vaccinated and prevention of coronavirus.

Keywords: vaccine, vaccination, coronavirus, Covid-19, vaccine efficiency prevention.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Яценко, А. М. Аналіз рівня вакцинації від COVID-19 у світі [Текст] / А. М. Яценко, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 8. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2022. – С. 27 – 31.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В останні декілька років коронавірусна інфекція – Covid-19 стала основною проблемою людства. Враховуючи тривожність ситуації, передбачуваний розмах і швидкість поширення інфекції, залучення в проблему всього населення планети, незалежно від статі, віку та соціальної групи, а також всеосяжне дотримання заходів медичної профілактики, для розповсюдження було надано доступ до використання вакцин. Але ефективність цих вакцин та гарне відношення населення та довіра до уряду через вакцинацію залишилися під великим питанням.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Дослідженню коронавірусу та вакцин від коронавірусу присвячено чимало праць науково-практичного характеру. А саме, в своїх роботах означену проблему охарактеризували такі експерти як Денис Логунов, Александр Чепурнов, Николай Брико, Йонас Шмидт-Каназит, Дэнни Альтман, Франсуа Баллу. Незважаючи на багато чисельні дослідження цієї проблеми, значна

кількість її аспектів потребує постійного моніторингу та аналізу, адже карантинні умови підтримуються на сьогоднішній день, попри введення вакцинації.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми.

Вибір даної теми дослідження обумовив той факт, що раніше не приділялось такої значної уваги профілактики від нового захворювання та не були винайдені вакцини, які на даний момент набувають все більшого свого поширення. Громадяни багатьох країн почали вакцинуватися, але відсоток вакцинованих людей у кожній державі різний.

Мета статті полягає в проведенні аналізу основних тенденцій на поширення вакцинації серед населення різних держав, а також розглянути ефективність та різновиди вакцин, виходячи з даних на 27.11.2021 року, які є досить актуальними.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на виникнення коронавірусної інфекції COVID-19, яка є потенційно тяжкою гострою респіраторною інфекцією, викликаною коронавірусом SARS-CoV-2, людство намагається боротися з цією проблемою. Вже близько трьох років, карантинний режим, вакцинація та смерті, які окреслені у новинах стали одною з найобговорюваних новин по всьому світу. Тож, у статті ми не тільки проаналізуємо рейтинг країн за кількістю вакцинованих, а й дамо статистику за ефективністю вакцин та їх поширеністю у світі за даними, наданими від урядів багатьох країн.

За статистикою на 27.11.2021 наглядно видно, що захворювання продовжуються, тож введення вакцинації було напевне зрозумілим рішенням для населення.

Таблиця 1

Показники захворюваності на COVID-19 у світі за даними на 27.11.2021

Показник	осіб	%
Всього заражень	261 070 869	-
Смертельні випадки	5 210 078	2,0
Одужали	235 887 466	90,3
Зараз хворіють	19 973 325	7,7

Вакцинація, яка є медичним препаратом біологічного походження, що забезпечує організму появу набутого імунітету до конкретного антигену була надана урядам для вакцинації населення. Основними виробниками вакцин є Merck&Co, GlaxoSmithKline, Pfizer, Sanofi. Розглянемо долі ринку, на які припадають ці виробники.

Таблиця 2

Питома вага виробників вакцин від COVID-19

Виробник	Доля ринку, %
Merck&Co	23,6
GlaxoSmithKline	24,0
Pfizer	21,7
Sanofi	20,8
Інші	9,9

Незважаючи на розмаїття виробників різних вакцин, розглянемо статистику з ефективності вакцин компаній. Таких як Pfizer, Moderna, Johnson & Johnson, AstraZeneca, Novavax, Sinovac Biotech и Sinopharm.

Таблиця 3

Ефективність вакцин від COVID-19

Вакцина	Ефективність, %
Pfizer	94
BioNTech	94
Moderna	94
Novavax	89
AstraZeneca	81
Sinovac Biotech	78
Sinopharm	50

Але при цьому досліджена статистика за кількістю країн та територій, на яких використовується вакцина. Розглянемо розповсюдженість вакцин, які використовуються у світі.

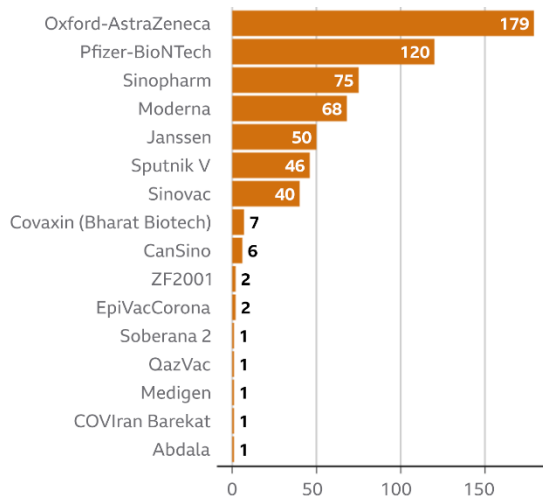

Рис. 1. Розповсюдженість вакцин від COVID-19 у світі

Щоб довести актуальність питання вакцинації для населення, звернемося до даних за 26.11.2021 рік.

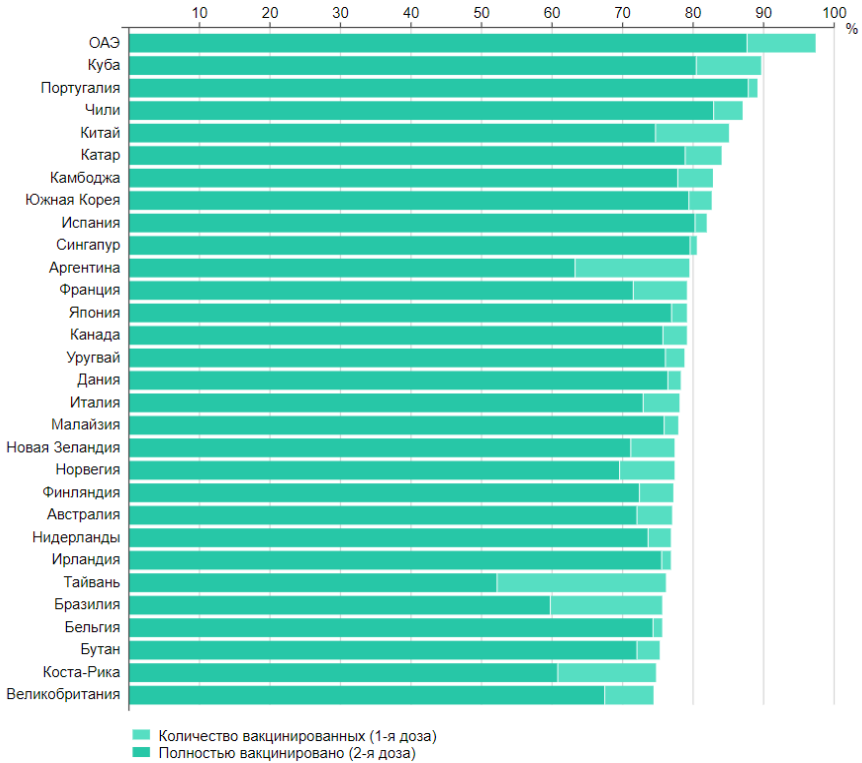

Рис. 2. Рівень вакцинації від COVID-19 по країнах світу

Україна також входить до списку тих країн, яка ввела вакцинацію для населення. На даний момент деякі країни Європи вже переходять до обов'язкової вакцинації, чого ще не можна сказати про Україну, у якій вакцинованого населення тільки 32%. Але це достатньо невеликий показник.

Попри великий рівень розповсюженості вакцин, населення України не перестає використовувати профілактичні методи, які б могли уберегти їх від коронавірусної інфекції. Серед основних засобів профілактики, лікарі рекомендують закривати ніс та рід при чханні, використовувати антисептик, маски та дезінфікувати поверхні. Більшість людей притримуються стратегії уникати людних місць та контактів з хворими.

Висновки. Дослідженням встановлено, що вакцинація від коронавірусу була введена урядами за рахунок великої кількості захворювань по всьому світу. Поширення захворювання в Україні відбувається так само досить динамічно. Незважаючи на карантинні умови,

які підтримуються, уряд України вирішив вводити вакцинацію для населення, щоб максимально зменшити кількість хворих по всім регіонам держави. Приводячи статистичні данні на 26.11.2021 цілком зрозуміло, що вакцинованих людей в Україні тільки близько 32%, що в порівнянні з іншими державами достатньо мало та поміж тим, тільки руйнує сподівання на подальшу довіру населення до дій уряду, який все більше вводить обмежень для існування людей, які не пройшли вакцинацію однією з запропонованих вакцин. Ефективність вакцинації ще піддається дослідженню, але за результатами наданих статистичних даних, такі вакцини як Pfizer, Moderna та BioNTech мають найбільший рівень ефективності та довіри від населення інших держав, які мають значно більший відсоток вакцинованих.

ЛІТЕРАТУРА

1. Офіційний сайт Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/reference/coronavirus/vaccination/> (дата звернення: 06.12.2021).
2. BBC News URL: <https://www.bbc.com/russian/news-51706538> (дата звернення: 07.12.2021).
3. Сайт DW Made for minds. URL: <https://www.dw.com/ru/cena-privivki-ot-kovida-v-esve-vakciny-desheвле-60-evro/a-55739267> (дата звернення: 05.12.2021).
4. Інформаційний портал 420on.cz . URL: <https://420on.cz/news/people/60585-uchenye-sostavili-reyting-effektivnosti-vaktsin-ot-covid-19> (дата звернення: 05.12.2021).
5. Сайт Міністерства Здравова України. URL: <https://moz.gov.ua/article/health/najposhirenishi-fejki-pro-vakcinaciju-vid-covid-19> (дата звернення: 06.12.2021).
6. Статистичне дослідження соціально-економічних і демографічних процесів: Монографія // За заг. ред. к.е.н., доцента Ю.О. Ольвінської. – Київ : ФОП Гуляєва В.М., 2021. – 207 с.
7. Підгорний А. З. Статистичні методи в управлінні розвитком регіону: монографія. Одеса: ФОП Гуляєва В. М., 2016. 218 с.
8. Підгорний А. З. Соціально-демографічна статистика: підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітковська / за ред. А. З. Підгорного. – Одеса : ФОП Гуляєва В.М., 2017. – 450 с.

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ЗОЛОТОГО ЗАПАСУ ДЕЯКИХ КРАЇН СВІТУ

Унтілова В. В.¹, Ольвінська Ю. О.²

¹ – студентка, факультет економіки та управління підприємництвом,

² – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Унтілова В. В., Ольвінська Ю. О. Статистичний аналіз динаміки золотого запасу деяких країн світу. У статті розглянуто країни за найбільшою кількістю золота. Проаналізовано динаміку зросту або зменшення кількості запасів. Виділено головні 10 країн з найбільшими золотими резервами.

Ключові слова: золото, золотий запас, застосування золота, міжнародні резерви.

Untilova V. V., Olvinskaya J. O. Statistical analysis of the dynamics of gold reserves in some countries. The article considers the countries with the largest amount of gold. The dynamics of growth or decrease in the number of stocks is analyzed. The top 10 countries with the largest gold reserves have been identified.

Keywords: gold, gold reserves, use of gold, international reserves.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Унтілова, В. В. Статистичний аналіз динаміки золотого запасу деяких країн світу [Текст] / В. В. Унтілова, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 8. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2022. – С. 32 – 37.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Золото являє собою головну складову золотовалютних резервів. Також його вважають політичним інструментом ведучих країн світу. Статистичний аналіз вказує на те, що існує список держав з найбільшими золотими запасами. Золото має великий попит як інвестиція. Але цей дорогоцінний метал має вичерпний ресурс, і колись настане день, коли людству нічого буде видобувати. Саме тому тема дослідження кількості золота в головних країнах списку є актуальною.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Достатня кількість вчених розглядала золото у своїх дослідженнях і до таких відносяться А. А. Горохов, Л. Н. Паршина, А. І. Кучеров, П. Р. Пайкович. А також іноземний представник BBC News Джастін Харпер.

Метою статті є дослідження значення золота, аналіз країн з найбільшими золотими резервами та розгляд проблеми скорочення

ресурсу. Також визначення проблем видобутку золота.

Вклад основного матеріалу. Запаси золота у 2020 році по всьому світу склали 34 859,33 тонни, у європейських банках 10 776,1 тонни, що становить 58,7% золотовалютних резервів євросони. До списку головних країн світу за золотими запасами відносяться країни Азії, Європи та Америки.

Безперечним лідером за об'ємами золота у всьому світі є США. Розпочинаючи з 1951 року, Америка була постійним лідером. У графіку (рис.1) зазначено, що запаси з 1951 року – 20326 тонн значно знизилась і на початок 2021 року у сховищах зберігалось 8133,46 тонн, що становить 78% валютного резерву цієї країни. Але попри цей спад, США все одно залишається лідером.

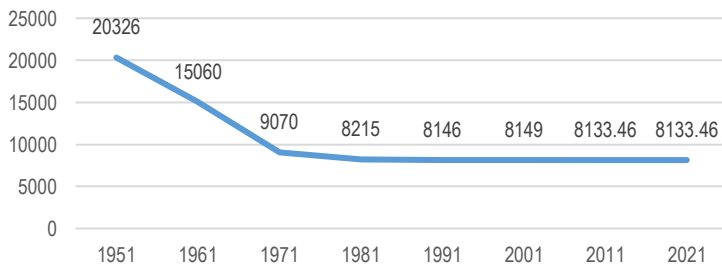

Рис. 1. Динаміка золотого запасу США

Побудовано автором за даними [1,5]

Лідер серед країн Європи – Німеччина. Навідмінно від Америки золотий ресурс у цій країні збільшився (рис. 2). Але ситуація не є однозначною, за період з 1951 року по 1971 рік золотий запас стрімко виріс, але з 1971 по 2021 рік він зменшився. Станом на 2021 рік національні запаси золота мали об'єм – 3362,4 тонн, що складає 75,2% від всього валютного резерву.

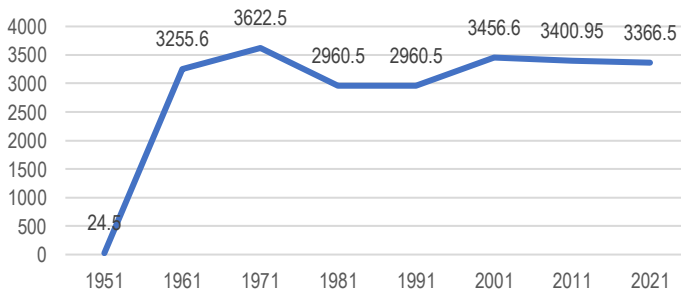

Рис. 2 Динаміка золотого запасу Німеччини

Побудовано автором за даними [1,5]

Третє місце посідає Італія із запасами у 2451,84 тонн. Це 69,6% від всіх валютних резервів італійців. Варто зазначити, що запаси золота Італії залишаються стабільними протягом 20 років, починаючи з 1999 року. Порівнюючи стан золотого запасу у 1951 та 2021 році, слід сказати, що кількість золота достатньо зросла (рис. 3).

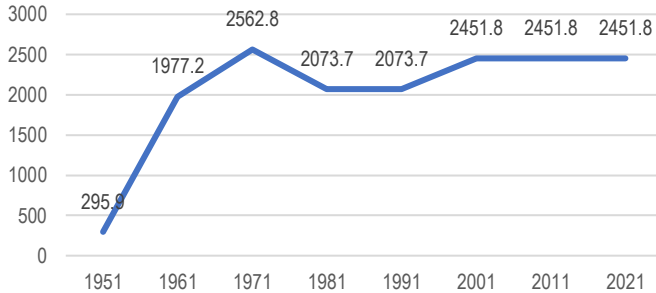

Рис. 3. Динаміка золотого запасу Італії

Побудовано автором за даними [1,5]

Франція займає 4 місце у рейтингу країн з найбільшим золотим запасом. Її запаси складають 2436,1 тонн і це 64,9% від валютних резервів. Французькі резерви мали тенденцію до зросту станом з 1951 року по 1971, потім протягом 20 років запаси зменшились, але мали стабільний рівень, розпочинаючи з 2001 року, коли резерви знову збільшились, було помічено спад (рис. 4).

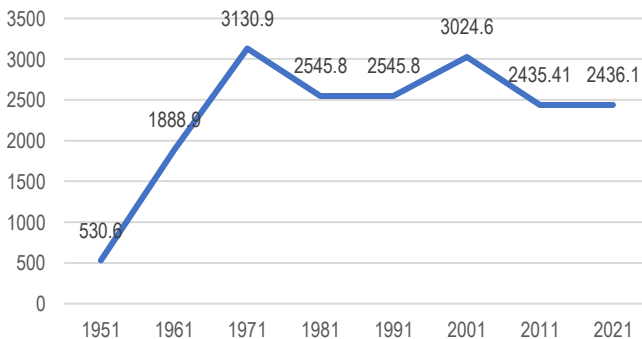

Рис. 4. Динаміка золотого запасу Франції

Побудовано автором за даними [1,5]

На п'ятому місці Росія, яка за 2020 рік змогла збільшити свій золотий запас на 27,4 тонн. Об'єм золота у сховищах станом на 2021 рік складає 22,5% від її валютних резервів та 2298,6 тонн. Розпочинаючи з 1991 року, кількість золота становила 290 тонн і з кожним роком кількість

збільшувалась майже до 2300 тонн.

Лідером серед країн Східної Азії є Китай. На січень 2021 року, золотий запас складав 1984,3 тонн, це лише 3,3% від його валютних резервів. Об'єм валютних резервів Китаю за підсумками 2020 року склав – 3,217 трлн. доларів. Свій початок розширення запасів Китай бере з 1977 року і мав 398,1 тонн, поступово зростаючи, запаси збільшились майже до 2000 тонн.

Швейцарія посідає перше місце у світі за кількістю золота на одного жителя країни – 137 грам. Національні запаси золота – 1040 тонн або 5,8% від загальних резервів цієї держави. Станом на 1951 рік золоті резерви становили 1290,5 тонн, у 1967 році вони досягли свого піку – 2745,2 тонн, після чого поступово стали зменшуватись (рис. 5).

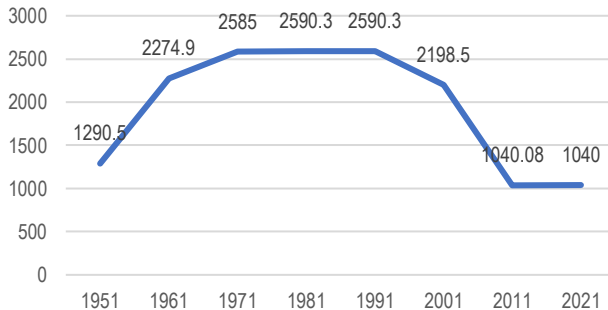

Рис. 5. Динаміка золотого запасу Швейцарії

Побудовано автором за даними [1,5]

Після Китаю почесне друге місце у Східній Азії займає Японія. За останні 20 років національні запаси золота не змінювались і становлять 765,22 тонн, що складає лише 3,1% від величезних валютних резервів японців. Вони змогли збільшити кількість золота з 9,2 тонн у 1951 році до 765,22 тонн у 2021 році, жодного року не зменшуючи свої запаси (рис. 6).

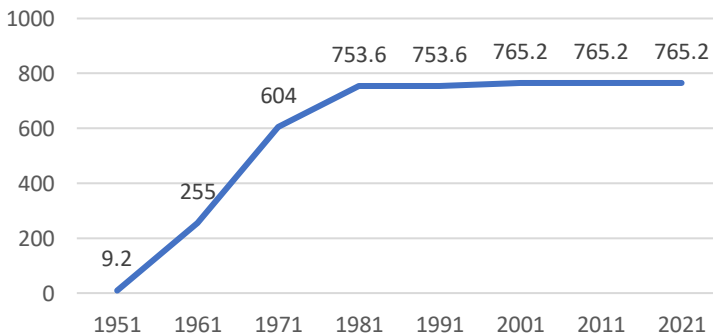

Рис. 6. Динаміка золотого запасу Японії

Побудовано автором за даними [1,5]

Дев'яте місце посідає Індія із запасами у кількості 676,6 тонн чистого золота, які становлять 6,6% від валютних резервів. Статистика показує, що з 1951 року по 2021 рік золоті запаси переважно збільшувались, і зросли з 219,8 тонн до 633,1 тонн.

Закриває цей рейтинг країна із запасами в об'ємі 612,45 тонн. У 2019 році Нідерланди займали 9 місце в світі по золотому запасу, випереджуючи Індію. На даний момент, золото складає 67,8% від валютних резервів Нідерландів. За аналізом статистичних даних збільшення кількості золота, слід зазначити, що ситуація не є стабільною. Тобто у 1951 році запаси становили 282,1 тонни, поступово зростаючи до свого піку – 1703,7 тонн у 1978 році, відбувся стрімкий спад і уже у 1979 році складав 1366,7 після чого почав здебільшого знижуватись (рис. 7). [1]

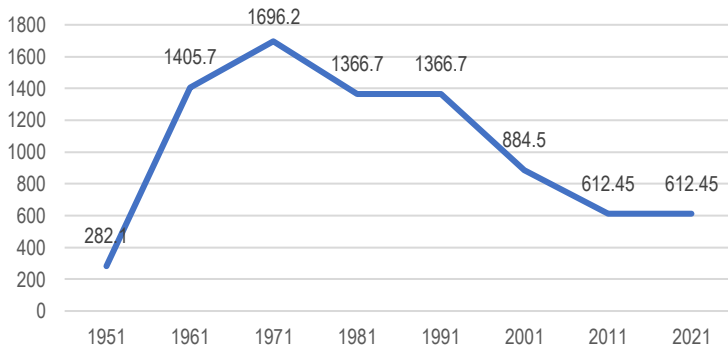

Рис. 7 Динаміка золотого запасу Нідерланди

Побудовано автором за даними [1,5]

Основними напрямками використання золотих резервів є: забезпечення паперово-грошової емісії, використання з метою карбування та обігу золотих монет, задоволення надзвичайних потреб держави у валюті [2, с. 49]. Як правило, під час економічних криз саме золотий запас країни виступає гарантом її фінансової стабільності. Останнім часом посилюється роль даного металу як резервного активу та у зв'язку з цим спостерігається високий попит на нього [3, с. 3].

Наразі золоті запаси оцінюють двома способами:

- Золото, яке вигідно видобувати при поточній ціні на нього.
- Золото, яке потенційно стане економічно вигідним для видобутку після аналізу родовищ або за вищою ціною.

За даними Геологічної служби США, підземні запаси золота оцінюють приблизно в 50 тисяч тонн.

За офіційною статистикою, на сьогодні видобуто близько 190 тисяч тонн, що, на думку деяких експертів, становить 80% всіх запасів дорогоцінного металу на планеті.

Отже, "незайнятими" залишаються 20%.

Слід зазначити, що і цю ситуацію пандемія не обійшла стороною. Боротьба з пандемією підняла ціни на золото до максимуму. Covid-19 ускладнив видобуток – копальні закрилися або частково зупинили роботу, щоб обмежити поширення вірусу.

Водночас інвестори розглядають золото як надійніший актив у часи економічної невизначеності [4].

Висновки. Лідером вже протягом багатьох років є США, які накопичили 8133,5 тонни в Форт-Нокс. Це становить 78,3 відсотка від всього золотовалютного резерву країни. Німеччина також буде своєю безпекою на золоті. У них є 3364,2 тонни в казначействі Бундесбанку. Це становить 75,2 відсотка від всього золотовалютного резерву країни.

Майже 70% італійських резервів засновані на золоті, якого країна накопичила 2451,8 тонни. У французькій казні знаходиться 2436 тонн золота.

Росія також входить у п'ятірку лідерів. У десятку країн також увійшли Китай (1948,3 тонни), Швейцарія (1040 тонн), Японія, Індія та Нідерланди [5].

Складно визначити, скільки золота ще є в надрах Землі, але це, на щастя, не єдине джерело. На Місяці також є золоті запаси. Проте витрати, пов'язані з його видобутком і транспортуванням на Землю, значно перевищують вартість [4].

ЛІТЕРАТУРА

1. 10 стран-самый большой запас в мире [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: https://goldomania.ru/menu_002_010.html.
2. Горохов А. А. Особливості виробництва та реалізації золота на міжнародних ринках / А. А. Горохов, П. Р. Пайкович. // Інноваційна економіка. – 2017. – №2. – С. 49–53.
3. Паршина Л. Н. Роль золота в резервах країн / Л. Н. Паршина. // Фінанси та кредит. – 2016. – С. 2–8.
4. Джастін Х. Скільки запасів золота залишилось у світі [Електронний ресурс] / Харпер Джастін // BBC news. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-54462880>.
5. МВФ підрахував, скільки золота накопичили країни світу: статистика [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.unian.ua/economics/finance/skilki-zolota-nakopichili-krajini-svitu-statistika-novini-ukrajina-10993685.html>
6. Статистичне дослідження соціально-економічних і демографічних процесів: Монографія // За заг. ред. к.е.н., доцента Ю.О. Ольвінської. – Київ : ФОП Гуляєва В.М., 2021. – 207 с.

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ РІВНЯ БЕЗПЕКИ У КРАЇНАХ СВІТУ

Сидорова А. В.¹, Ольвінська Ю. О.²

1 – студентка, факультет економіки та управління підприємцтвом,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Сидорова А. В., Ольвінська Ю. О. Статистичний аналіз рівня безпеки у країнах світу. У статті розглянуто критерії, необхідні для визначення рівня безпеки в країні. Виявлено найбільш безпечні країни. Складено рейтинг 10 країн за рівнем безпеки.

Ключові слова: безпека, ризик стихійного лиха, індекс злочинності, воєнні конфлікти.

Sidorova A. V., Olvinskaya J. O. Statistical analysis of the level of security in the world. The article considers the criteria needed to determine the level of security in the country. The rating of 10 countries on the level of security is made.

Keywords: security, natural disaster risk, crime index, military conflicts.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Сидорова, А. В. Статистичний аналіз рівня безпеки у країнах світу [Текст] / А. В. Сидорова, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 8. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2022. – С. 38 – 42.

Постановка проблеми у загальному вигляді: Подорожі у світі стали відносно безпечні. Нам, на відміну від предків, не треба плисти 30 днів кораблем через Атлантику, щоб потрапити до Америки. Наймати армію, щоб відбитися від тубільців. Або тижнями голодувати, побоюючись, що місцева їжа не засвоюється невідповідним організмом. І все ж таки наш світ далекий від гуманістичного ідеалу, в якому всі ми брати. В світі є такі загрози, як природні катаклізми, злочинність, антисанітарія, тощо. Саме тому так важливо аналізувати рівень безпеки країн, та обираючи маршрут для подорожі чи міграції ознайомитись з ним.

Аналіз останніх досліджень: Досить багато саме наукових видань досліджувало безпеку різних країн під час своєї роботи, наприклад, міжнародний журнал Global Finance, Institute for Economics and Peace та Newsweek. Сучасні вітчизняні науковці: Грисюк В., Гелловей Л., Бобрик Ю.

Метою статті є дослідження сучасного стану безпеки в країнах світу за допомогою різноманітних критеріїв.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні, рівень безпеки чи не

найважливіший критерій, на котрий спираються потенційні іммігранти чи звичайний турист для прийняття рішення про відвідання. У зв'язку з цим міжнародні організації та великі туристичні агенції завжди перевіряють основні критерії, щодо безпеки різних країн. Відповідно, складають різноманітні рейтинги.

Всі данні для встановлення рейтингу беруть з відкритих джерел: сайтів ООН, Всесвітнього економічного форуму, звітів Глобального інституту миру, а також, обов'язково проводять власні дослідження.

Встановлюючи рейтинг країн було звернено особливу увагу на три основні критерії:

- ризик стихійного лиха;
- особиста безпека мешканців (індекс злочинності);
- чи йде у країні війна, чи є передумови її виникнення[1].

Ризики стихійного лиха все частіше нагадують про себе. В січні 2021 року Мадрид засипало снігопадом, вперше за 80 років, в липні – Німеччина потерпала від повенів, багато країн було вкрито пожежами.

Найчастіше стихійних лих зазнають острівні держави – з топ-15 країн у зоні ризику 10 з усіх боків оточені водою. На першому місці серед 181 держави – крихітна республіка Вануату (індекс небезпеки – 47,73). Розташований на активному кордоні тектонічних плит острів живе під постійною загрозою землетрусів, цунамі та тайфунів. Крім того, як і сусідні Соломонові острови та Королівство Тонга, Вануату може бути просто стерто з лиця землі внаслідок підвищення рівня моря (рис.1).

Рис. 1 Країни з найбільшим ризиком природних лих у 2021 році

З точки зору стихійних лих, Європа – найбільш безпечний регіон (медіанний індекс серед 40 країн – 3.3). Не зважаючи на таких непоганий результат, саме Тихоокеанському регіону загрожує найбільша небезпека від великих стихійних лих (за прогнозами німецької неурядової організації Bundnis Entwicklung Hilft) [2].

Крім природних лих до уваги, для вимірювання безпеки країни, беруть рівень злочинності. Так, за висновками Numbeo було опубліковано рейтинг безпечних країн по індексу злочинності. До статистики потрапили

такі види злочинів, як умисні вбивства, пограбування, насильство та інші. При цьому головним джерелом інформації для оцінки виступали відгуки мешканців жителів цих країн та туристів, які їх відвідували. Індекс злочинності нижче 20 говорить про вкрай рідкісні випадки вуличної злочинності в країні (темно-зелений колір), індекс від 20 до 40 – низький рівень злочинності (світло-зелений), від 40 до 60 – помірний (жовтий), від 60 до 80 – високий (помаранчевий), та від 80 до 100 – максимальна ймовірність стати жертвою злочину (червоний) (рис.2).

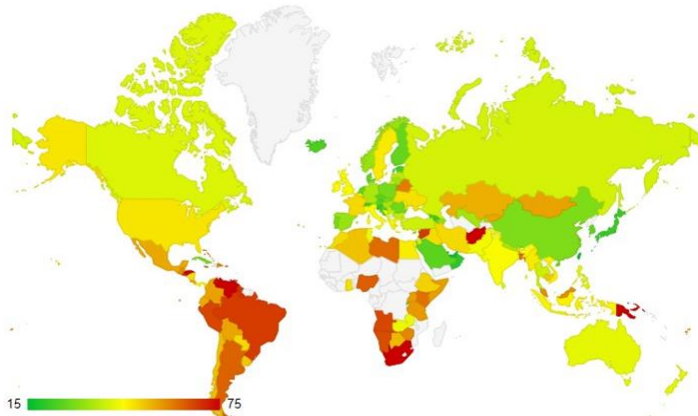

Рис.2 Індекс злочинності по країнам світу в 2021

Останній критерій за яким було встановлено рівень безпеки серед країн світу - чи йде у країні війна, чи є передумови її виникнення. Ми живемо у відносно спокійний час, коли глобальні військові конфлікти залишилися у минулому, а людство прагне жити у мирі. Але незважаючи на всі заклики до цього миру, на планеті постійно відбуваються локальні війни. Зараз Землі налічується близько 30-ти пекельних точок, де відбуваються бойові дії різного ступеня інтенсивності.

Деякі конфлікти спалахують і швидко закінчуються, а деякі продовжуються роками і навіть десятиліттями. Наприклад, нинішня війна в Афганістані розпочалася ще 2001 році. Протистояння талібів, афганського уряду та американської сторони спричинило близько 150 тис. смертей. Число жертв серед цивільного населення лише у 2018 році становило понад 10 тис., з яких убитими було майже 3,5 тис. Жодні переговори та угоди досі не призвели до мирного врегулювання конфлікту – регулярні збройні зіткнення відбуваються постійно. [4]

Додаючи до всіх критеріїв данні ООН стосовно епідеміологічного стану в світі, які методи застосовують країни та яка їх ефективність при боротьбі з коронавірусом, було складено такий рейтинг (таблиця 1)

Рейтинг найбезпечніших країн світу за індексом безпеки

№	Країна	Індекс
1	Ісландія	3,9724
2	ОАЕ	4,2043
3	Катар	4,5609
4	Сінгапур	4,6184
5	Фінляндія	4,9782
6	Монголія	5,6092
7	Норвегія	5,9003
8	Данія	6,2422
9	Канада	6,3129
10	Нова Зеландія	6,4352

До 2021 року лідерами рейтингу частіше ставали європейські країни, цього року в топ 10 потрапили відразу чотири азіатські країни, а також Канада.

Ісландія зберегла перше місце серед безпечних країн, у ній високий рівень безпеки та хороша екологія. Ціни на життя та житло високі, але близько 80% ісландців працюють і вважають свою зарплату гідною. Люди з низьким доходом отримують фінансову допомогу.

За час пандемії в Ісландії померло 30 людей. Близько 60% жителів вже повністю вакциновані, а з 26 липня Ісландія зняла всі обмеження, які були введені через вірус.

ОАЕ посіли друге місце та покращили минулий результат на 20 позицій. У країні високий рівень системи охорони здоров'я, у лікарнях працюють провідні лікарі із США, Канади та країн Європи.

На початку липня *ОАЕ* обігнали Сейшельські острови за темпами вакцинації від COVID-19 і стали найвакцинованішою країною світу. Щеплення в *ОАЕ* охопило вже 72,1% населення країни. З березня в *ОАЕ* виявляється приблизно дві тисячі випадків зараження на добу.

Катар твердо посів 3 місце у рейтингу. Вона вважається однією з найбагатших країн світу економіка розвивається за рахунок видобутку нафти і газу, на вулицях низький рівень злочинності, а у громадян висока зарплата. Наприклад, сезонні робітники, які зайняті у сфері обслуговування, отримують близько 500 доларів, громадянам Катару за таку ж роботу заплатять утричі більше[1].

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що зі 134 держав, які аналізуються у звіті, найбезпечніша країна у світі 2021 – Ісландія, знаходиться на першому місці вже протягом чотирнадцяти років (з 2008 року). Нижні рядки рейтингу займають Афганістан, Сирія, Ірак, Південний Судан та Ємен.

Найбільш мирний та безпечний регіон на планеті – це Європа. Серед країн СНД найнижче розташувалася Україна – 119 місце. Велику роль в

тому, що наша країна знаходиться на такому місці, відіграє бойовий конфлікт на сході України. На щастя, цей критерій є тимчасовим, що дає стимул лише на перспективне та безпечне майбутнє.

ЛІТЕРАТУРА

1. 10 самих безпечних країн в 2021 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://immigrantinvest.com/insider/safest-countries-world-2021/>
2. В яких регіонах світу найвища загроза стихійних лих [Електронний ресурс]. - <https://www.kommersant.ru/doc/5049056>
3. Страни по рівню злочинності [Електронний ресурс] . - <https://nonews.co/directory/lists/countries/crime-index>
4. Онлайн карта бойових дій у світі [Електронний ресурс]. - <https://webtous.ru/raznoe/gde-sejchas-idet-vojna-onlajn-karta-boevykh-dejstvij-v-mire.html>
5. Повний рейтинг безпечних країн [Електронний ресурс] . - <https://www.gfmag.com/global-data/non-economic-data/safest-countries-world>
6. Найбільш безпечні країни світу [Електронний ресурс] . - <https://hochusvalit.com/khochu-svalit/samye-bezopasnye-strany-mira>
7. Статистичне дослідження соціально-економічних і демографічних процесів: Монографія // За заг. ред. к.е.н., доцента Ю.О. Ольвінської. – Київ : ФОРМ Гуляєва В.М., 2021. – 207 с.
8. Підгорний А. З. Статистичні методи в управлінні розвитком регіону: монографія. Одеса: ФОРМ Гуляєва В. М., 2016. 218 с.
9. Підгорний А. З. Соціально-демографічна статистика: підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітківська / за ред. А. З. Підгорного. – Одеса : ФОРМ Гуляєва В.М., 2017. – 450 с.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

Білоус О. Ю.¹, Погорелова Т. В.²

1 – студент, кафедра статистики,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Білоус О. Ю., Погорелова Т. В. Сучасні тенденції розвитку сільського господарства в Україні У статті розглянуто сучасний стан аграрного сектору України, зокрема виявлено диспропорції у тенденціях розвитку рослинництва та тваринництва. Проаналізовано динаміку виробництва валової продукції сільського господарства в Україні за 2000 – 2020 рр. Здійснено економічний аналіз ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств України. Визначено основні чинники гальмування розвитку аграрного виробництва.

Ключові слова: аграрний сектор, сільськогосподарська продукція, врожайність, валова додана вартість, валова продукція, прибуток.

Belous O., Pogorelova T. Current trends in agricultural development in Ukraine The article considers the current state of the agricultural sector of Ukraine, in particular, reveals disparities in trends in crop and livestock development. The dynamics of gross agricultural output in Ukraine for 2000 – 2020 is analyzed. The economic analysis of efficiency of activity of the agricultural enterprises of Ukraine is carried out. The main factors inhibiting the development of agricultural production are identified.

Keywords: agricultural sector, agricultural products, yield, gross value added, gross output, profit.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Білоус, О. Ю. Сучасні тенденції розвитку сільського господарства в Україні [Текст] / О. Ю. Білоус, Т. В. Погорелова // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 8. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2022. – С. 43 – 51.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Аграрний сектор країни, основою якого є сільське господарство, впливає не лише на продовольчу, а й певним чином на економічну та екологічну безпеку, сприяє розвитку технологічно пов'язаних галузей національної економіки, формує соціально-економічні умови розвитку українського села. В останні роки вітчизняний агропромисловий комплекс дає близько 9 – 13% валової доданої вартості країни та є одним з основних бюджетоутворюючих

секторів національної економіки. Саме тому в умовах сучасних інтеграційних процесів агропромисловий комплекс набуває дедалі більшого значення.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Дослідження вивчення стану аграрного сектору та проблем його розвитку знайшли відображення у працях таких вітчизняних учених, як П. І. Гайдуцький [1], А. С. Даниленко [2], І. Г. Кириленко [3], В. Я. Месель-Веселяк [4], Ю. О. Лупенко [4], П. Т. Саблук [5], М. М. Федоров [6] та ін. Проте питання щодо ефективного розвитку та перспектив аграрного сектору не втрачають своєї актуальності і вимагають подальшого дослідження.

Метою статті є аналіз основних тенденцій розвитку діяльності сільськогосподарських підприємств України для виявлення наявних проблем та пошуку шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Сільське господарство – одна з найважливіших галузей господарського комплексу України, яка відіграє важливу роль у зміцненні економіки нашої країни, підвищенні життєвого рівня населення і розв'язанні соціально-економічних проблем. Сільське господарство створює робочі місця, а також зменшує рівень бідності населення. Це галузь матеріального виробництва, що має важливе значення в забезпеченні населення продуктами харчування, а промисловість – сировиною. Тому розвиток сільського господарства постає як життєво важливий чинник становлення усіх секторів економіки

Результативні індикатори економічного розвитку сільського господарства як складової агропродовольчого сектору включають показники, що характеризують:

- 1) обсяги посівних площ під сільськогосподарськими культурами, поголів'я худоби і птиці;
- 2) обсяги виробництва продукції рослинництва і тваринництва;
- 3) технічну ефективність сільськогосподарського виробництва (урожайність сільськогосподарських культур, продуктивність сільськогосподарських тварин);
- 4) стан реалізації продукції сільського господарства;
- 5) ефективність сільського господарства як галузі економіки країни.

Тенденції останніх років свідчать про стійкий тренд щодо зменшення ролі і питомої ваги місця сільського господарства країни та її регіонів у національній економіці. Проведений економіко-статистичний аналіз тенденцій розвитку сільського господарства України дає підстави визначити проблеми та перспективи розвитку галузі.

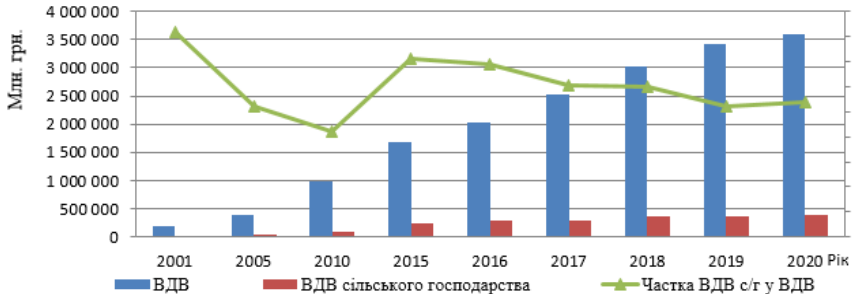

Рис. 1. Динаміка валової доданої вартості в економіці України у 2001-2020 рр.

Так, у 2020 р. валова додана вартість, створена у сільському господарстві, становила 388 млрд. грн., що на 9% більше, ніж у попередньому році. Питома вага досліджуваного виду економічної діяльності відповідно становила 10,8% (рис. 1). Як видно з рис. 1, з 2015 р. зростання величини доданої вартості (ВДВ) для економіки України загалом відбувалось значно швидшими темпами, аніж ВДВ сільського господарства, і це стало причиною зменшення питомої ваги сільського господарства в економіці країни.

У 2010 р. валова додана вартість, створена у сільському господарстві була найнижчою за досліджуваний період та становила 82 млрд. грн. Питома вага відповідно була найнижчою за весь період дослідження і становила 8,4%. Станом на 2020 р. цей вид діяльності з питомою вагою валової доданої вартості 10,8% знаходиться на четвертому місці після торгівлі, переробної промисловості та транспорту і зв'язку.

Така зміна питомої ваги доданої вартості сільського господарства у загальному показнику країни прямо пов'язана зі змінами у виробництві валової продукції сільського господарства. Валова продукція сільського господарства – це грошовий вираз усіх вироблених протягом певного періоду первинних продуктів землеробства і тваринництва, незалежно від того, спожиті вони у самому господарстві чи реалізовані за його межами.

Загалом за 2010 – 2020 рр. виробництво продукції сільського господарства збільшилось на 30,9% (з 467,5 млрд. грн. до 612,3 млрд. грн.), у тому числі продукція рослинництва збільшилася на 43,4%, а тваринництва – лише на 0,6% .

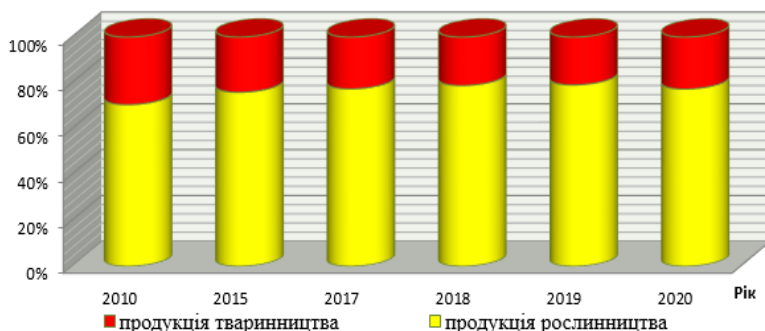

Рис. 2. Динаміка виробництва валової продукції сільського господарства в Україні за період 2010 – 2020 рр.

Аналізуючи структуру виробництва продукції сільського господарства України з 2010 р. по 2020 р. (рис. 2), слід відмітити, що в цей період питома вага продукції рослинництва і тваринництва у валовій сільськогосподарській продукції коливалася, проте виробництво продукції рослинництва для України з 2010 р. до сьогодні є пріоритетним напрямом в сільському господарстві, адже її питома вага займає лівову частку у валовій продукції. Так, у 2010 р. питома вага продукції рослинництва складала 70,5% (на 41% більше продукції тваринництва), у 2015 р. – 75,9% (на 52% більше продукції тваринництва) а вже у 2020 р. – 77,3%, тобто виробництво продукції рослинництва у 3,4 рази перевищує виробництво продукції тваринництва. Отже, галузь тваринництва в Україні починає занепадати.

Варто також зазначити, що за рівнем розвитку сільського господарства регіони України дуже неоднорідні. Частка кожного регіону в 2020 р. у виробництві сільськогосподарської продукції господарства подана на рис. 3. У 2020 р. найменший показник валової продукції сільського господарства спостерігається в Закарпатській області (8,5 млрд. грн.), найбільший – у Вінницькій області (48,7 млрд. грн.), що майже в 6 разів більше. Переважна більшість регіонів виробляє сільськогосподарську продукцію в діапазоні від 22 млрд. грн. до 28,6 млрд. грн. Проте варто визначити і лідерів у виробництві продукції сільського господарства, серед них: Полтавська область – 38,6 млрд. грн., Харківська область – 37,7 млрд. грн., Дніпропетровська область – 36 млрд. грн.

Регіональні відмінності в розвитку аграрного сектору зумовлені як відмінностями природно-кліматичних умов, так і особливостями економічного характеру. Райони, що наближені до великих міст, мають порівняно з периферійними районами кращу фондоозброєність, забезпеченість трудовими ресурсами, кращу соціальну інфраструктуру, а отже, кращі продуктивність і прибутковість. Периферійні ж райони є

непривабливими для інвесторів, що знижує ефективність аграрного сектору економіки регіону в цілому.

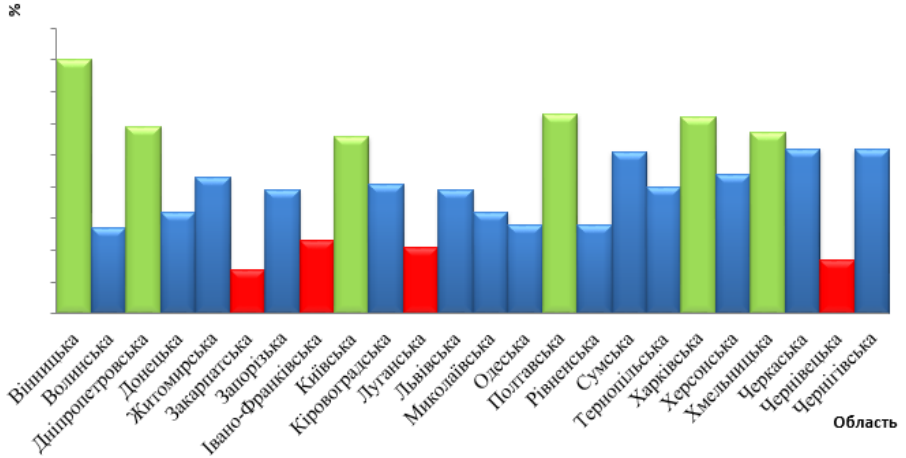

Рис. 3 Частка регіонів у загальному виробництві продукції сільськогосподарства України в 2020 році

Враховуючи той факт, що основним відносним результативним економічним показником стану і розвитку рослинництва та сільськогосподарського виробництва в цілому є урожайність сільськогосподарських культур, проведений динамічний аналіз цього показника (рис. 4).

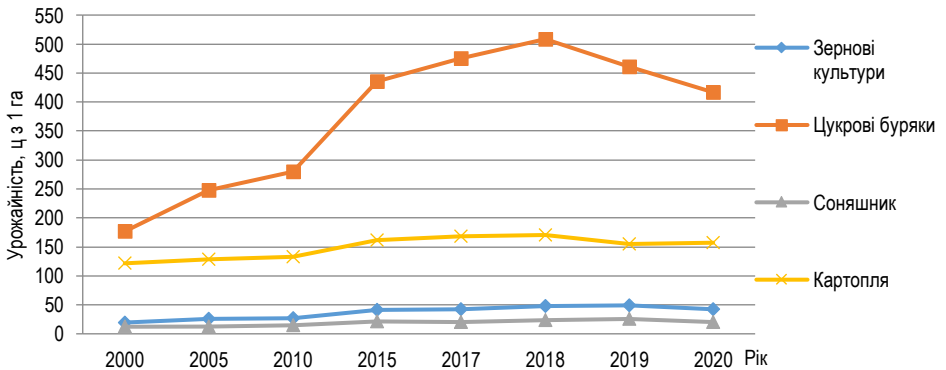

Рис. 4. Динаміка урожайності основних сільськогосподарських культур в Україні у 2000-2020 рр.

За перше десятиліття досліджуваного періоду склалася тенденція до зростання врожайності всіх основних сільськогосподарських культур.

Найвищими темпами відбулося зростання урожайності зернових і цукрових буряків (19,4 ц/га в 2000 р. проти 26,9 ц/га в 2010 р. та 177 ц/га в 2000 р. проти 279,5 ц/га та в 2010 р. відповідно).

Протягом 2015 – 2020 рр. урожайність культур мала тенденцію до помірної волатильності, так у 2020 році у цукрових буряків урожайність була – 416 ц/га, зернові культури – 42,5 ц/га, соняшник – 20,2 ц/га, картопля – 157,2 ц/га.

Стосовно посівних площ основних сільськогосподарських культур, то за останні 20 років вони також зазнали значних змін (рис. 5).

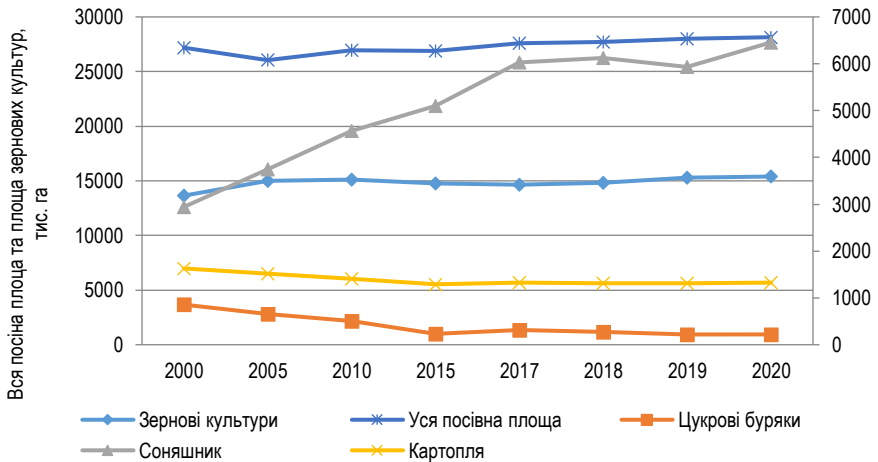

Рис. 5. Динаміка посівних площ сільськогосподарських культур в Україні у 2000-2020 рр.

Так, на 3,6% збільшилась вся посівна площа за останні 20 років (27173 тис. га в 2000 р. проти 28147 тис. га в 2020 р.). Негативними залишаються зміни у структурі посівних площ, оскільки за досліджуваний період скоротились посівні площі таких важливих культур, як цукрові буряки, картопля, тоді як спостерігається зростання посівної площі соняшника – однієї з найбільш ліквідних культур, а також зернових культур. Ця культура дуже виснажує ґрунт, а тому в десятипільній сівозміні вона не повинна займати більше одного поля. Проте в багатьох випадках орендарі на орендованих землях вирощують лише зернові і соняшник і цим самим руйнують родючий шар ґрунту, відновити який дуже важко.

Наступним етапом проведеного дослідження є аналіз тенденцій розвитку іншої сфери сільського господарства – тваринництва.

Спад виробництва продукції тваринницької галузі в першу чергу обумовлений суттєвими змінами, які відбулися в структурі поголів'я худоби та птиці всіх категорій господарств за досліджуваний період (рис. 6).

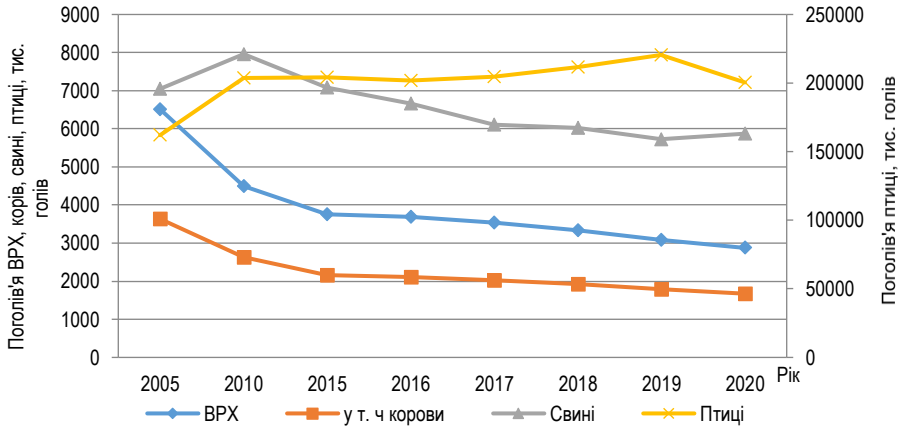

Рис. 6. Динаміка поголів'я худоби та птиці в Україні у 2005-2020 рр.

Основною причиною занепаду молочного та м'ясного скотарства в сільськогосподарських підприємствах України є хронічна збитковість галузі, тому власники підприємств обґрунтовано позбавляються збиткових виробництв – скорочують чисельність поголів'я.

Відродження скотарства пов'язане зі значними капіталовкладеннями. Серед проблем розвитку галузі слід відзначити низький потенціал продуктивності наявного поголів'я корів, для покращення якого необхідно кардинально покращити селекційно-племінну роботу. Це ставить перед власниками підприємств, які хотіли б розвивати скотарство у своєму господарстві, такі перепони фінансового характеру, які вони самі подолати не здатні. Але поруч із занепадом скотарства та свинарства в сучасних умовах в нашій державі через економічну привабливість галузі процвітає птахівництво. Цим і пояснюється значне збільшення поголів'я птиці за досліджуваний період – 200,6 млн. голів в 2020 р. проти 162 млн. голів в 2005 р. (або на 23,8%). Збільшення виробництва продукції птахівництва пов'язане з більш швидкою окупністю витрат через вищий коефіцієнт оборотності оборотних засобів порівняно з іншими галузями тваринництва.

Таблиця 1

Динаміка основних показників економічної ефективності діяльності
сільськогосподарських підприємств України у 2010-2020 рр.

Показник	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Чистий прибуток (збиток), млн. грн	17253,60	101 912,20	89 816,30	68 276,80	70 461,80	92 892,90	81 032,60
Підприємства, які одержали чистий прибуток							
у відсотках до загальної кількості	69,60	88,90	88,40	86,70	86,70	83,50	83,10
фінансовий результат, млн. грн.	22094,90	127 525,50	102496,10	88 676,30	93 249,00	115 197,60	107547,00
Підприємства, які одержали чистий збиток							
у відсотках до загальної кількості	30,40	11,10	11,60	13,30	13,30	16,50	16,90
фінансовий результат, млн. грн.	4841,30	25 613,30	12 679,80	20 399,50	22 787,20	22 304,70	26 514,40
Рівень рентабельності всієї діяльності, %	17,50	30,40	25,60	16,50	14,20	16,60	13,90
Рівень рентабельності операційної діяльності, %	24,50	43,00	33,60	23,20	18,90	19,80	19,00

Для всебічного аналізу тенденцій розвитку сільського господарства в Україні детального дослідження потребують питання економічної ефективності усіх галузей агропромислового виробництва. Основним економічним показником, що характеризує результативність діяльності, є прибуток, який забезпечує стабільність як окремого підприємства, так і всієї галузі в цілому, гарантує їх фінансову незалежність. Як бачимо з табл.1, фінансовий результат від основної діяльності сільськогосподарських підприємств у 2020 р. становив 81 млрд. грн. прибутку проти 92,9 млрд. грн. у 2019 р., рівень рентабельності у цілому – 13,9% проти 16,6% у попередньому році. Прибутки від виробництва продукції сільського господарства у рослинництві і тваринництві отримали 83,1% підприємств, і цей показник менший порівняно з попередніми роками (86,7% у 2018 р. та 83,5% у 2019 р).

Висновок. Аналіз тенденцій розвитку сільського господарства дає можливість визначити проблеми даної галузі, зокрема:

– збільшення посівних площ під вирощування культур, що виснажують ґрунти; відсутність інноваційних підходів до обробки ґрунту та

виращування сільгоспкультур;

– загальне скорочення обсягів виробництва продукції тваринництва;
– зменшення частки виробництва високоякісного м'яса великої рогатої худоби та свинини, заміна його дешевшим і менш енергетично цінним м'ясом птиці, переважно курятини інтенсивної технології вирощування;

– низька ефективність підприємств; зношена та примітивна технологічна база;

– високі ціни на паливо, посівний матеріал, висока собівартість виробництва.

Сучасні трансформаційні та інтеграційні процеси безпосередньо впливають на тенденції розвитку аграрного сектору економіки України. Безперечно, аграрний сектор є одним із найперспективніших секторів економіки України і може стати серйозною базою для подальшого розвитку економіки у цілому. Тому виникає потреба у розробленні такої аграрної політики, яка б урахувала різноманітні чинники: соціально-економічні, екологічні, демографічні та ін. На жаль, вирішити питання трансформації процесів не можна досить швидко. Важливо раціонально використати, частково навіть зберегти наявний агропотенціал для забезпечення повноцінного сталого розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аграрна реформа в Україні / П.І. Гайдучський, П.Т. Саблук, Ю.О. Лупенко та ін.; за ред. П.І. Гайдучького. К.: ННЦ ІАЕ, 2005. 424 с.

2. Даниленко А.С. Державна підтримка аграрного сектору економіки в контексті формування передумов для сталого економічного розвитку. Вісн. Білоцерк. держ. аграр. ун-ту. 2009. Вип. 63. С. 3–8.

3. Кириленко І.Г. Аграрна реформа в Україні: надбання, проблеми. Економіка АПК. 2005. № 5. С. 8–14.

4. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. К.: ННЦ ІАЕ, 2012. 218 с.

5. Саблук П.Т. Основні напрями удосконалення державної аграрної політики в Україні. Економіка АПК. 2011. № 5. С. 3–16.

6. Месель-Веселяк В.Я., Федоров М.М. Стратегічні напрями розвитку аграрного сектору економіки України. Економіка АПК. 2016. № 6. С. 37–49.

7. Державна служба статистики. Статистична інформація. Економічна діяльність. Сільське, лісове та рибне господарство. URL : www.ukrstat.gov.ua

8. Погорелова Т.В. Оценки развития агробизнеса в Украине / Т. В. Погорелова / Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: Матеріали шостої міжнар. наук.-практ. конф., 22-23 вересня 2017 р. – Одеса, Атлант, 2017. – С.290-292.

9. Статистичне дослідження соціально-економічних і демографічних процесів: Монографія // За заг. ред. к.е.н., доцента Ю.О. Ольвінської. – Київ : ФОП Гуляєва В.М., 2021. – 207 с.

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ В УКРАЇНІ ЗА 2014 – 2020 РОКИ

Попова М. А.¹, Самотоснкова О. В.²

1 – студентка, кафедра статистики,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Попова М. А., Самотоснкова О. В. Аналіз розвитку мережі Інтернет в Україні за 2014 – 2020 роки. В статті розглянуто актуальні питання інформатизації суспільства та особливості ринку інформаційних послуг. Проведено аналіз розвитку мережі Інтернет в Україні, а саме: динаміка кількості користувачів мережі Інтернет по країні в цілому, а також по регіонах України, проведено групування регіонів України за кількістю користувачів Інтернетом в середньому на 100 осіб населення, розраховано описові статистичні показники: мода, медіана, квартилі. Зроблено висновки щодо поширення мережі Інтернет в Україні.
Ключові слова: Інтернет, інформаційна послуга, інформація, інформатизація суспільства, інформатизація, програмний продукт, інформаційні технології.

Popova M. A., Samotoenkova O.V. Analysis of Internet development in Ukraine for 2014 – 2020 years. The article considers topical issues of informatization of society and features of the market of information services. The analysis of the development of the Internet in Ukraine, namely: the dynamics of the number of Internet users in the country as a whole and in the regions of Ukraine, the grouping of regions of Ukraine by the number of Internet users per 100 population. Conclusions are made on the spread of the Internet in Ukraine.

Keywords: Internet, Information Service, Information, Information Society, Informatization, software product, information technologies.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Попова, М. А. Аналіз розвитку мережі Інтернет в Україні за 2014 – 2020 роки [Текст] / М. А. Попова, О. В. Самотоснкова // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 8. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2022. – С. 52 – 63.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний світ переходить з матеріальної складової економіки на інформаційну, а отже однією зі сфер на міжнародному ринку є інформаційне обслуговування. На сьогодні безперечним лідером абсолютно по всьому спектру інформаційного обслуговування є всесвітня комп'ютерна мережа Internet. Ця мережа становить фізичну основу для розміщення величезної кількості

інформаційних ресурсів і послуг. Глобальна мережа Internet сьогодні використовується не тільки для обміну інформаційними повідомленнями і для доступу до різноманітних інформаційних ресурсів, все більше застосування знаходять Internet-технології для здійснення конкретних комерційних операцій, що розвиває світовий і локальні ринки та зв'язує їх один з одним, утворюючи єдиний простір. Цей інструмент є найбільш ефективним і охоплюючим значну частину інформаційного простору, а також виступає простором для економічних операцій. На сьогоднішній день – поширення мережі Internet безпосередньо впливає на економіку країни та на продукти, які виготовляють її громадяни.

Стрімкий розвиток Internet-технологій відкриває користувачам нові способи ведення справ, створює безпрецедентні можливості підтримання ділових відносин у віртуальному інформаційному просторі на різноманітних рівнях. Для пошуку шляхів покращення економічних процесів дослідження розвитку мережі Інтернет є актуальним і необхідним.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Питанням розвитку інформаційного ринку присвячено праці багатьох вчених, серед яких Т. Ф. Сінельнікова [5], О. А. Теряник, Л. В. Григор'єва [3], М. М. Шаховалов [6], С. С. Герасименко [2], Х. Ящук та інші. У цих дослідженнях і публікаціях є багато інформації про складову Інтернету, але кількісних статистичних досліджень доволі мало, або вони застарілі та не відображають реальність на даний час.

Метою роботи є аналіз динаміки мережі Internet-технологій в Україні у 2014 -2020 роках, оновлення та актуалізація статистичних даних по Україні.

Виклад основного матеріалу. Інформація – це позначення змісту, отриманого із зовнішнього миру в процесі нашого пристосування до нього й пристосування до нього наших почуттів.

З точки зору українського законодавства в Законі України «Про інформацію» є таке визначення [1]:

Інформація – це дані, адаптовані для конкретних людей, цілей, проблем та ситуацій.

Інформація може існувати у вигляді:

- текстів, малюнків, креслень, фотографій;
- світлових або звукових сигналів;
- радіохвиль;
- електричних і нервових імпульсів;
- магнітних записів;
- жестів і міміки;
- запахів і смакових відчуттів;

- хромосом, за допомогою яких передаються в спадщину ознаки й властивості організмів.

Інформатизація суспільства – організований соціально-економічний і науково-технічний процес створення оптимальних умов для задоволення

інформаційних потреб і реалізації прав громадян, органів державної влади, органів місцевого самоврядування організацій, суспільних об'єднань на основі формування й використання інформаційних ресурсів.

Ціль інформатизації – поліпшення якості життя людей за рахунок збільшення продуктивності й полегшення умов їхньої праці.

Інформатизація – це складний соціальний процес, зв'язаний зі значними змінами в способі життя населення. Він вимагає серйозних зусиль на багатьох напрямках, включаючи ліквідацію комп'ютерної неграмотності, формування культури використання нових інформаційних технологій та інше.

Інформаційні ресурси – це ідеї людства й вказівки по їхній реалізації, накопичені у формі, що дозволяє їхнє відтворення. Це книги, статті, патенти, дисертації, науково-дослідна й дослідно-конструкторська документація, технічні переклади, дані про передовий виробничий досвід й ін. Інформаційні ресурси (на відміну від всіх інших видів ресурсів – трудових, енергетичних, мінеральних і т.п.) тим швидше ростуть, чим більше їх витрачають.

Інформаційна технологія – це сукупність методів і пристроїв, використовуваних людьми для обробки інформації.

У наш час термін "інформаційна технологія" використовується у зв'язку з використанням комп'ютерів для обробки інформації. Інформаційні технології охоплюють всю обчислювальну техніку й побутову електроніку.

Ринок інформаційних послуг характеризується, з одного боку, попитом громадськості, господарських підприємств і державних установ, а з іншого боку, пропозицією послуг державних установ, підприємств із змішаним капіталом та приватних.

Інформаційний ринок – це сукупність організованих відповідним чином економічних відносин різних суб'єктів щодо купівлі-продажу інформаційних ресурсів, інформаційної продукції та послуг

Інформаційна послуга разом з інформаційним продуктом, є найважливішою характеристикою нових інформаційних технологій, що ввійшла за останній час до побуту аббревіатурою «ІПП» – інформаційні продукти і послуги.

Ринок послуг охоплює: послуги у сфері інформатизації; послуги з навчання, підготовки і перепідготовки; мережеві послуги ;телекомунікаційні послуги.

Програмний продукт – це набір комп'ютерних програм, процедур і, можливо, пов'язаних з ними документів і даних. Отже, програмні продукти – це спеціально упаковані та оформлені для комерційного продажу, прокату, надання в оренду або лізинг пакети програм, розроблені і/або поставлені системними чи незалежними постачальниками.

Нові інформаційні технології, на відміну від традиційних, припускають надання користувачу не тільки інформаційного продукту, але і засобів доступу до нього (засобів пошуку, обробки, уявлення і т. п.). Ці

засоби дозволяють користувачу не просто проглядати зміст комп'ютерних файлів, в яких втілений інформаційний продукт, але і одержати інформацію в об'ємі і форматі, які відповідають саме його потребам.

В ідеальному випадку засоби доступу повинні забезпечити пошук і представлення інформації відповідної потребам користувача, де б вона не знаходилася [4].

Internet – глобальна комп'ютерна мережа, яка включає у свій склад мільйони комп'ютерів по всьому світу. Internet-об'єднує локальні мережі учбових та наукових закладів, промислових підприємств, службових установ тощо, а також окремі комп'ютери

За допомогою Internet службові і приватні особи можуть звертатися до інформації, яка зберігається на спеціальних комп'ютерах (серверах).

Internet дає можливість:

- скористатися електронною поштою,
- спілкуватися у реальному часі,
- проводити аудіо- і відеоконференції,
- шукати і знаходити потрібну текстову, графічну, аудіо-, відео- та іншу інформацію. [8]

Інтернет володіє практично безмежними можливостями повідомляти нову інформацію кожен день і дуже швидко. Швидкість поширення інформації ще ніколи не була настільки висока: як тільки в світі відбувається якась гучна подія, згадка про нього тут же з'являється в інтернеті, а потім блискавично розходить по інших сайтів і може вже через пару хвилин стати відомим величезної кількості користувачів. Крім того, більшість такої інформації неможливо приховати або заборонити, тому в мережі гласність і свобода слова набагато більш актуальні поняття, ніж для друкованих ЗМІ.

Глобальні інформаційні ресурси, зосереджені у світовій мережі Internet нарівні з інформаційними службами нового покоління, можна розглядати як прототип нової системи соціальної комунікації в рамках усієї світової спільноти. Вже сьогодні створення і розвиток цієї мережі вважається чи не найбільш значним винаходом XX століття, що дозволив абсолютно по-новому поглянути на питання глобального інформаційного обміну, на організацію процесів пошуку, обробки і зберігання колосальних обсягів різноманітної інформації. [9]

Глобальна мережа Internet сьогодні використовується не тільки для обміну інформаційними повідомленнями і для доступу до різноманітних інформаційних ресурсів, все більше застосування знаходять Internet-технології для здійснення конкретних комерційних операцій. У даному контексті використання Internet і сучасних технологій інформаційного обміну дозволить отримати істотні переваги завдяки скороченню витрат, прискоренню різноманітних бізнес-процесів, внаслідок чого зросте інформаційна привабливість, загальна прибутковість діяльності компаній або банків.

Поява принципово нових засобів фінансових розрахунків надала можливість зробити фінансові послуги доступними користувачам прямо з дому або з місця роботи. Сучасні інформаційні технології дозволили створити віртуальні магазини, банки, біржі – цілий світ електронної комерції, який доповнює і деякими елементами замінює звичну економічну і соціальну інфраструктуру

Характерними рисами світового ринку інформаційних послуг є:

- взаємовідносини споживача з світовим ринком ділової інформації будуються на те, що інформаційні агентства відстежують стан зовнішнього середовища, а споживачі за запитами отримують ту інформацію, яка їм в даний момент необхідна для планування і оперативного управління;

- інформаційні агентства надають споживачеві доступ до інформації в режимі безпосереднього взаємодії on-line, в режимі off-line, на магнітних носіях, у вигляді друкованих видань і консультацій;

- за допомогою світових телемереж споживач має можливість доступу до будь-яких фрагментів світових інформаційних ресурсів, тобто світові інформаційні ресурси утворюють єдиний світовий інформаційний простір;

- основний обсяг ділової інформації, що надається споживачеві на комерційній основі. [6]

Стрімкий розвиток Internet – технологій відкриває користувачам нові способи ведення справ, створює безпрецедентні можливості підтримання ділових відносин у віртуальному інформаційному просторі на різноманітних рівнях [9]. Проаналізуємо динаміку розвитку мережі Інтернет в Україні. За даними статистичних щорічників України розраховано абсолютні і відносні показники динаміки кількості користувачів Інтернет в країні за період 2014-2020 роки . Результати розрахунків наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка кількості споживачів мережі Інтернет в Україні за період 2014-2020 роки

Рік	Кількість користувачів Інтернет, тис. осіб	Ланцюгові показники				Базисні показники		
		Δ, тис. осіб	Тр, %	Тпр, %	А, тис. осіб	Δ, тис. осіб	Тр, %	Тпр, %
2014	5957,4	0	100	0
2015	5892,3	- 65,1	98,9	-1,1	59,57	- 65,1	98,9	-1,1
2016	6089,9	197,6	103,4	3,4	58,92	132,5	102,2	2,2
2017	16723,0	10633,1	274,6	174,6	60,90	10765,6	280,7	180,7
2018	23632,3	6909,3	141,3	41,3	167,23	17674,9	396,7	296,7
2019	26066,8	2434,5	110,3	10,3	236,32	20109,4	437,6	337,6
2020	28787,0	2720,2	110,4	10,44	260,67	22829,6	483,2	383,2

Розраховано автором за джерелом [10]

За період 2015 – 2020 роки, тобто за 6 років, кількість користувачів Інтернет збільшилась в цілому по Україні на 22829,6 тис. осіб або в 4,832 рази або збільшилось на 383,2%.

Графічно динаміка кількості споживачів мережі Інтернет в Україні за період 2014-2020 роки зображена на рис. 1.

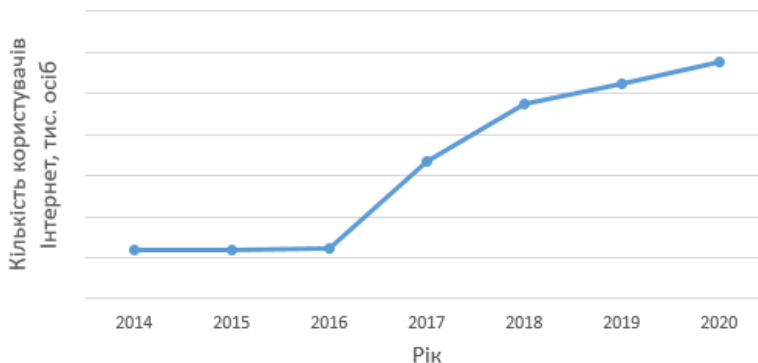

Рис. 1. Динаміка кількості користувачів Інтернет в Україні за 2014-2020 роки, тис. осіб

Розроблено автором за джерелом [10]

На рис 1. бачимо, що найнижча кількість користувачів Інтернет в Україні за аналізований період спостерігалась у 2015 році і становила 5892,3 тис. осіб, а найвища – у 2020 році і становила 28787 тис. осіб. Загалом за 7 років кількість користувачів Інтернет щорічно збільшувалась. Починаючи з 2016 року бачимо стрімке зростання кількості користувачів Інтернет в Україні.

Для порівняльного аналізу розвитку мережі Інтернет по регіонах України розрахуємо питому вагу кількості споживачів Інтернету у загальній кількості населення кожного регіону, а також кількість користувачів Інтернет в середньому на 100 осіб населення. Саме такий показник використовується при міжнародних порівняннях розвитку мережі Інтернет по країнах світу.

В таблиці 2 по регіонах України за 2019 і 2020 роки наведено кількість населення, кількість користувачів Інтернет, розраховано питому вагу користувачів Інтернетом у загальній кількості населення, кількість користувачів Інтернетом в розрахунку на 100 осіб населення, а також індекси динаміки зміни кількості користувачів Інтернетом в розрахунку на 100 осіб населення в 2020 році порівняно з 2019 роком.

Таблиця 2

Показники розвитку мережі Інтернет по регіонах України

Регіони України (області)	Кількість населення, тис. осіб		Кількість користувачів Інтернетом, тис. осіб		Питома вага користувачів Інтернетом, %		Кількість користувачів Інтернетом на 100 осіб населення, осіб		Індекс динаміки кількості користувачів Інтернетом на 100 осіб населення, %
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	
Вінницька	1540,9	1530,1	991,7	1062	64,4	69,4	64	69	107,8
Волинська	1016,6	1011,3	582,5	736,7	57,3	72,8	57	73	128,1
Дніпропетровська	3215,2	3184,8	2502,4	2570,4	77,8	80,7	78	81	103,8
Донецька	2124,9	2106	1632,7	1557,7	76,8	74,0	77	74	96,1
Житомирська	1207,6	1201,5	789,4	827,4	65,4	68,9	65	69	106,2
Закарпатська	235,7	1232,5	963,2	972,7	77,9	78,9	78	79	101,3
Запорізька	1724,9	1704	1230,2	1330,3	71,3	78,1	71	78	109,8
Івано-Франківська	1347,6	1338,2	1029	1033,8	76,4	77,3	76	77	101,3
Київська	1749,9	1756,1	1060	1318,4	60,6	75,1	61	75	123,0
Кіровоградська	937,5	923,1	525,1	634,5	56,0	68,7	56	69	123,2
Луганська	785,3	780,8	529,7	554,7	67,5	71,0	67	71	106,0
Львівська	2472	2457,3	1735,6	1720	70,2	70,0	70	70	100,0
Миколаївська	115,9	1101,4	786,9	845,7	70,5	76,8	71	77	108,5
Одеська	2342,1	2332,4	1786,2	1835,1	76,3	78,7	76	79	104,0
Полтавська	1383,2	1366,7	841,6	932,2	60,8	68,2	61	68	111,5
Рівненська	1139,2	1133,4	786,2	840,6	69,0	74,2	69	74	107,2
Сумська	1065,8	1051,7	763,4	807,2	71,6	76,5	72	77	106,9
Тернопільська	1028	1016,1	627,2	776,3	61,0	76,4	61	76	124,6
Харківська	2694,9	2673,1	1897,1	2170,1	70,4	81,2	70	81	115,7
Херсонська	1032,1	1018,4	675,8	694,3	65,5	68,2	65	68	104,6
Хмельницька	1242,6	1227,5	759,5	887,4	61,1	72,4	61	72	118,0
Черкаська	1202,5	1181,9	796	903,8	66,2	76,5	66	76	115,2
Чернівецька	888,2	883	641,1	640,4	72,2	72,5	72	73	101,4
Чернігівська	988,0	773,2	619,9	660,4	62,7	67,9	63	68	107,9

Розраховано автором за джерелом [10, 11]

Результати таблиці 2 показують, що за один рік, у 2020 році порівняно з 2019 роком кількість користувачів Інтернетом в середньому на 100 осіб населення зростає по всіх регіонах України, окрім Донецької області. Особливо значне зростання, більше ніж на 20%, відбулося в Київській, Кіровоградській та Тернопільській областях. У Полтавській, Харківській, Хмельницькій та Черкаській областях кількість користувачів Інтернетом в середньому на 100 осіб населення зростає більше, ніж на 10%.

Графічно кількість користувачів Інтернетом на 100 осіб населення за 2019 і 2020 роки представлено на рис. 2

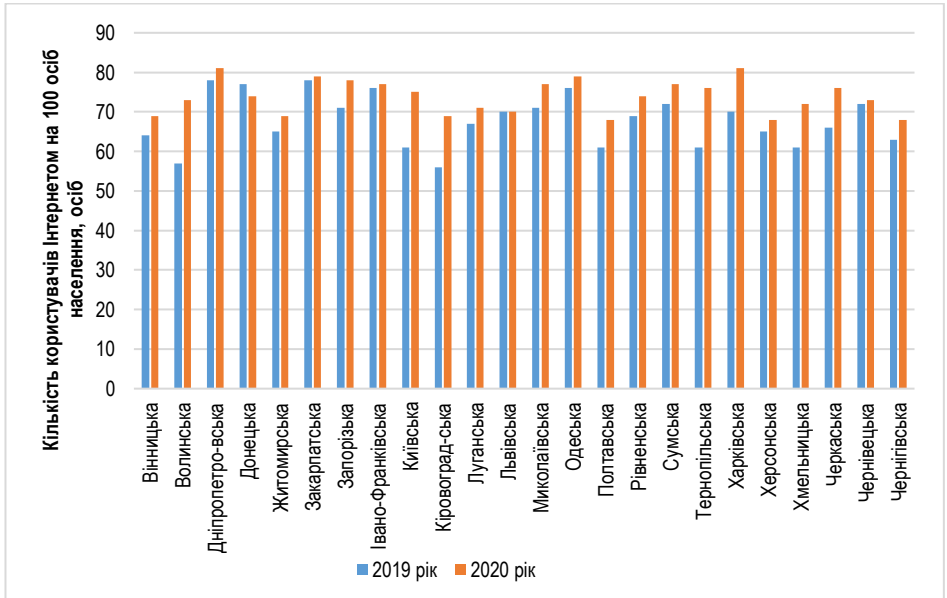

Рис. 2. Кількість користувачів Інтернетом на 100 осіб населення за 2019 і 2020 роки

Розроблено автором за джерелом [10,11]

Аналіз даних про кількість користувачів Інтернетом в розрахунку на 100 осіб населення показав, що доцільним є розподіл регіонів України за цим показником на 3 групи. Результати групування регіонів України за кількістю користувачів Інтернетом в розрахунку на 100 осіб населення представлений в таблиці 3.

Таблиця 3

Розподіл областей України за кількість користувачів Інтернетом на 100 осіб населення у 2020 році

Кількість користувачів Інтернетом на 100 осіб населення	Кількість регіонів		Регіони (області)
	одиниць	у % до підсумку	
68 – 72,3	8	33,3	Вінницька, Житомирська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Полтавська, Херсонська, Чернігівська
72,3 – 76,6	9	37,5	Волинська, Донецька, Київська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька
76,6 - 81	7	29,2	Дніпропетровська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Миколаївська, Одеська, Харківська
Разом	24	100,0	-

Розраховано автором за джерелом [10,11]

За результатами групування (табл. 3) бачимо, що найбільша кількість регіонів України за кількістю користувачів Інтернетом на 100 осіб населення, а саме 9 регіонів або 37,5% загальної кількості регіонів, потрапили у другу групу, де кількість користувачів Інтернетом становить від 72 до 77 осіб на 100 мешканців. В першу групу, з кількістю користувачів Інтернет на 100 осіб населення від 68 до 72 осіб, входить 8 регіонів, що складає 33,3% загальної кількості регіонів. А найменша група областей – це третя група з самим високим рівнем кількості користувачів Інтернетом на 100 осіб в Україні. В цю групу входить 7 регіонів України, що складає 29,2% загальної кількості областей регіонів. Графічно результати групування регіонів представлено на рис. 3.

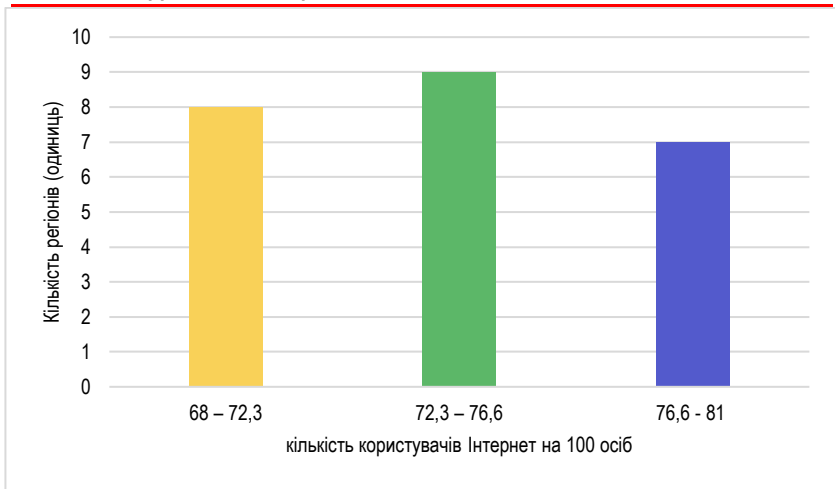

Рис. 3. Розподіл областей України за кількість користувачів Інтернетом на 100 осіб населення в 2020 році, осіб

Розроблено автором за джерелом [10,11]

За результатами групування областей України за кількістю користувачів Інтернетом на 100 осіб населення у 2020 році, наведеними в таблиці 3.5, розраховано моду, медіану, перший та третій квартилі.

Серед регіонів України найчастіше зустрічаються регіони, в яких кількість користувачів Інтернет на 100 осіб населення становить приблизно 74 особи. В половині регіонів України кількість користувачів Інтернет на 100 осіб населення складає менше за 74 особи, а в іншій половині – більше ніж 74 особи. У 25% регіонів України кількість користувачів Інтернет на 100 осіб населення менша ніж 71 особа, а в інших 75% – більше ніж 71 особа. В 75% регіонів України кількість користувачів Інтернет на 100 осіб населення менше ніж 77 осіб, а в інших 25% – більше ніж 77 осіб. На картограмі (рис.4.) продемонстровано розподіл областей України за кількість користувачів Інтернетом на 100 осіб населення в 2020 році.

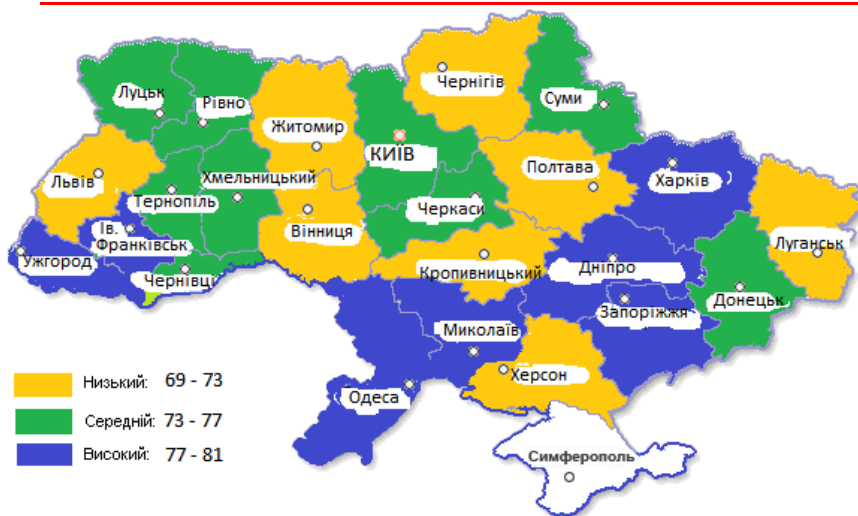

Рис. 4. Розподіл областей України за кількістю користувачів Інтернетом на 100 осіб населення в 2020 році, осіб

Розроблено автором за джерелом [10,11]

Висновки. Проведений аналіз динаміки кількості користувачів Інтернет в Україні за період 2014-2020 роки показав, що за 6 років, кількість користувачів Інтернет збільшилось в цілому по Україні на 22829,6 тис. осіб або в 4,8 рази. Найнижча кількість користувачів Інтернет в Україні за аналізований період спостерігалась у 2015 році і становила 5892,3 тис. осіб, а найвища – у 2020 році і становила 28787 тис. осіб. Загалом за 6 років кількість користувачів Інтернет щорічно збільшувалась. Починаючи з 2016 року бачимо стрімке зростання кількості користувачів Інтернет в Україні.

За результатами групування областей України за кількістю користувачів Інтернетом на 100 осіб населення у 2020 році, найбільша кількість регіонів України за кількістю користувачів Інтернетом на 100 осіб населення, а саме 9 регіонів або 37,5% загальної кількості регіонів, потрапили у другу групу, де кількість користувачів Інтернетом становить від 72 до 77 осіб на 100 мешканців. В першу групу, з кількістю користувачів Інтернет на 100 осіб населення від 68 до 72 осіб, входить 8 регіонів, що складає 33,3% загальної кількості регіонів. А найменша група областей – це третя група з самим високим рівнем кількості користувачів Інтернетом на 100 осіб в Україні. В цю групу входить 7 регіонів України, що складає 29,2% загальної кількості областей регіонів.

За один рік, у 2020 році порівняно з 2019 роком, кількість користувачів Інтернетом в середньому на 100 осіб населення зростає по всіх регіонах

України, окрім Донецької області. Особливо значне зростання, більше ніж на 20%, відбулося в Київській, Кіровоградській та Тернопільській областях. У Полтавській, Харківській, Хмельницькій та Черкаській областях кількість користувачів Інтернетом в середньому на 100 осіб населення зростає більше, ніж на 10%. Таким чином, в Україні, як і в більшості країн світу, в останні роки прискорюється процес інформатизації суспільства, про що свідчить значне зростання кількості користувачів Інтернет.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про інформацію». URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Герасименко С.С. Статистика. Підручник. //С.С. Герасименко та ін. – К: КНЕУ, 2000. – 467 с.
3. Григор'єва Л. В. Вплив можливостей інтернет-технологій на розвиток підприємств. Хмельницький національний університет. Ефективна економіка, 2013, №8.
4. Підгорний А. З. Статистика ринків: навч. посібник / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова. – Одеса : Атлант, 2015. – 408 с.
5. Сінельнікова Т.Ф. Інформатика, розроблено за допомогою Iersus хнурэ 2008.
6. Шаховалов М. М. Інтернет-технології в туризмі. Розділ 2: інтернет комерція.
7. Статистичне дослідження соціально-економічних і демографічних процесів: монографія//О. В. Самоєнкова, О. Г. Милашко та ін., за заг. ред. Ю. О. Ольвінської; ОНЕУ. – Одеса : ФОП Гуляєва В. М., 2021. – 207 с.
8. Презентація / глобальна мережа internet та її можливості: заняття 1 10.1. Глобальна мережа internet
9. Економіка розвитку можливості практичного використання мережі internet навчальні матеріали онлайн.
10. Статистичний щорічник України за 2020 рік. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
11. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
12. Статистичне дослідження соціально-економічних і демографічних процесів: Монографія // За заг. ред. к.е.н., доцента Ю.О. Ольвінської. – Київ : ФОП Гуляєва В.М., 2021. – 207 с.
13. Самоєнкова О. В. Економічна статистика : Навч. посібник / /О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська. – Одеса: ФОП Гуляєва В. М., 2020. – 276 с.

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВАНТАЖООБІГУ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ

Куліца В. Ю.¹, Милашко О. Г.²

1 – студентка, кафедра статистики,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Куліца В. Ю., Милашко О. Г. Статистичний аналіз вантажообігу автомобільного транспорту України. У роботі розглянуто поняття та значення транспортної системи України. Визначено поняття вантажообігу. Досліджено динаміку автомобільного вантажообігу. Здійснено регіональний аналіз перевезень вантажів. Розглянуто структуру перевезення вантажів окремими видами транспорту. Проведено перспективні розрахунки вантажообігу.

Ключові слова: перевезення, вантажообіг, види транспорту, інтенсивність розвитку, прогнозування.

Kulitsa V. Y., Mylashko O. H. Statistical analysis of freight turnover of road transport of Ukraine. The concept and significance of the transport system of Ukraine are considered in the work. The concept of cargo turnover is defined. The dynamics of automobile freight turnover is studied. The regional analysis of cargo transportation is carried out. The structure of cargo transportation by separate modes of transport is considered. Perspective calculations of cargo turnover are carried out.

Keywords: transportation, freight turnover, modes of transport, intensity of development, forecasting.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Куліца, В. Ю. Статистичний аналіз вантажообігу автомобільного транспорту України [Текст] / В. Ю. Куліца, О. Г. Милашко // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 8. Частина 1 – Одеса, ОНЕУ. – 2022. – С. 64 – 69.

Транспортна система країни – це комплекс різних видів транспорту, які знаходяться у взаємозв'язку при виконанні перевезення. До єдиної транспортної системи належать залізничний, водний, автомобільний, повітряний, трубопровідний види транспорту тощо. Специфіка транспорту як галузі господарства полягає в тому, що в цій сфері продукція не виробляється. Транспорт лише бере участь у її створенні, забезпечуючи виробництво сировиною, матеріалами, обладнанням тощо, а також перевозить готові вироби споживачу. Отже, транспорт продовжує виробничий процес, доставляючи продукти від місця виробництва до місця

споживання. Продукцією транспорту є сам процес переміщення, який здійснюється за допомогою транспортних засобів як у сфері виробництва, так і у сфері обігу [1].

Вантажообіг – основний показник роботи транспорту. Розрізняють змінний, добовий, тижневий, місячний, річний види вантажообігу. Саме вантажообіг є основним показником серед великої кількості характеристик ефективності будь-якого транспортного підприємства, економічної галузі.

Вантажообіг являє собою кількість перевезеного вантажу на окремому виді транспорту або на конкретному підприємстві. Показник може розраховуватися в рамках однієї галузі або держави.

При здійсненні аналізу вантажних перевезень уваги потребує характеристика їхньої структури за видами транспорту (рис. 1).

Аналіз перевезень вантажів за видами транспорту за останні роки [3] дозволяє зробити висновок, що найбільшу вагу у структурі вітчизняних перевезень займає автомобільний транспорт, найменшу – авіаційний.

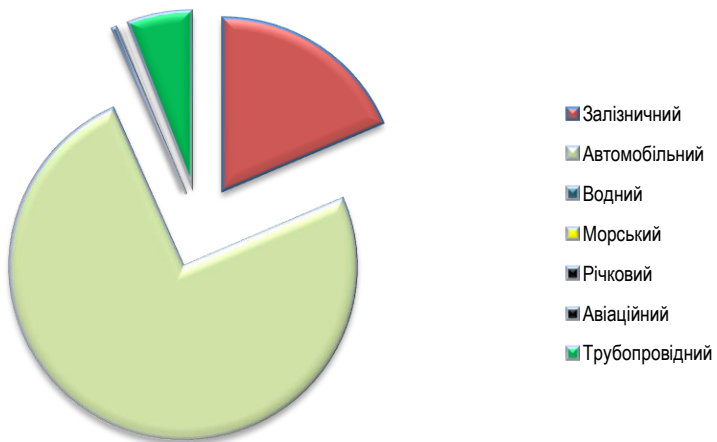

Рис. 1. Перевезення вантажів в Україні за видами транспорту в 2020 році

Перевезення автомобільним транспортом є одним з найефективніших та рентабельних видів транспорту як вантажів, так і пасажирів, у порівнянні з іншими видами транспорту. До переваг автомобільного транспорту можна віднести його порівняно низьку вартість, великі дорожні мережі, можливість запланувати транспортування та відстеження місцезнаходження товарів, безпечну та приватну доставку.

Треба відмітити, що саме такі перевезення забезпечують сполучення між підприємствами всередині країни, дозволяють забезпечити доставку в важкодоступні регіони. Крім того, у порівнянні, наприклад, із залізничним транспортом, перевезти вантаж автомобілем набагато швидше.

Автомобільний транспорт має велике значення для перевезень на короткі відстані безпосередньо до дверей споживача.

Україна, з її переважно рівнинним рельєфом, має сприятливі умови для розвитку автомобільного транспорту. В країні створено розгалужену мережу автомобільних шляхів, загальна довжина яких становить понад 175 тис. кілометрів, густина автомобільних шляхів загального користування з твердим покриттям дорівнює 269 км на 1000 км² території. Це в сім разів більше, ніж такий же показник залізничного транспорту.

Автомобільним транспортом здійснюються перевезення, які класифікуються за:

1) належністю транспорту (транспорт загального користування, відомчий транспорт, власний транспорт підприємницьких організацій та формувань);

2) відстанню перевезень (приміські, міжміські, міжнародні);

3) способами організації і виконання перевезень (централізовані, децентралізовані, прямі, змішані, комбіновані, контейнерні, пакетні);

4) тривалістю перевезення (постійні, сезонні, тимчасові);

б) видами вантажів (за видами продукції або видами тари);

б) розмірами партії вантажів (масові, партійні, дрібнопартійні).

На рис. 2 представлено інтенсивність розвитку обсягу вантажообігу автомобільного транспорту України.

Якщо порівняти 2016 рік з 2015 роком то обсяг вантажообігу автомобільного транспорту в Україні збільшився на 4736,4 млн. т-км. У 2018 році порівняно з 2017 році обсяг вантажообігу автомобільного транспорту в Україні збільшився на 9771,5 млн. т-км

Протягом 2015-2020 рр., тобто протягом 6 років, обсяг вантажообігу автомобільного транспорту в Україні в середньому щорічно збільшувався на 1535,4 млн.т-км, тобто в 1,026 або на 2,6%.

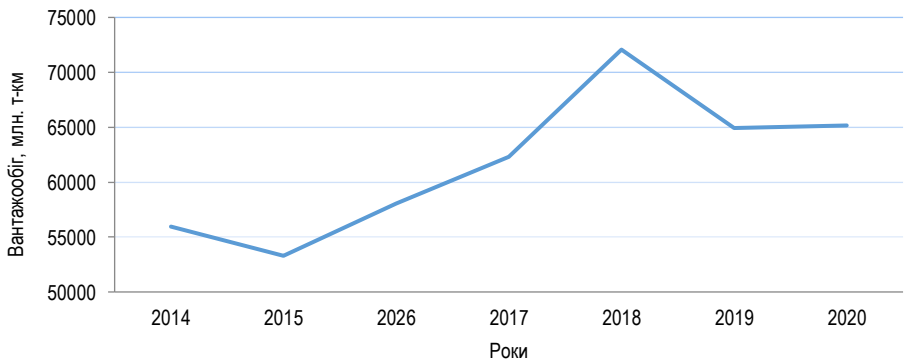

Рис. 2. Динаміка вантажообігу автомобільного транспорту України

Важливим напрямком вивчення стану та розвитку вантажообігу

автомобільного транспорту стало дослідження варіації розподілу обсягів перевезень між регіонами України. У результаті проведеного аналізу було доведено, що обсяг вантажообігу автомобільного транспорту в Україні в окремих регіонах відхилявся від середнього обсягу вантажообігу на 1508,93 млн. т-км або на 65,5%. Це дозволило сформулювати такий заключний висновок: досліджувана сукупність регіонів України за показником перевезення вантажів автомобільним транспортом в Україні не є однорідною

На рис. 3 представлено розподіл вантажообігу автомобільного транспорту за регіонами України в 2020 р. Дані, представлені на графіку, свідчать про нерівномірність розподілу перевезень серед областей країни.

Так, можна бачити, що серед областей України найбільші за обсягом (від 5100,2 до 6020,5 млн. т-км) такі області: Львівська, Київська та Дніпропетровська.

До групи регіонів з найменшим обсягом (від 498,8 до 1419,1 млн. т-км) потрапили регіони: Донецька, Житомирська, Кіровоградська, Луганська, Сумська, Тернопільська, Херсонська, Чернівецька, Чернігівська.

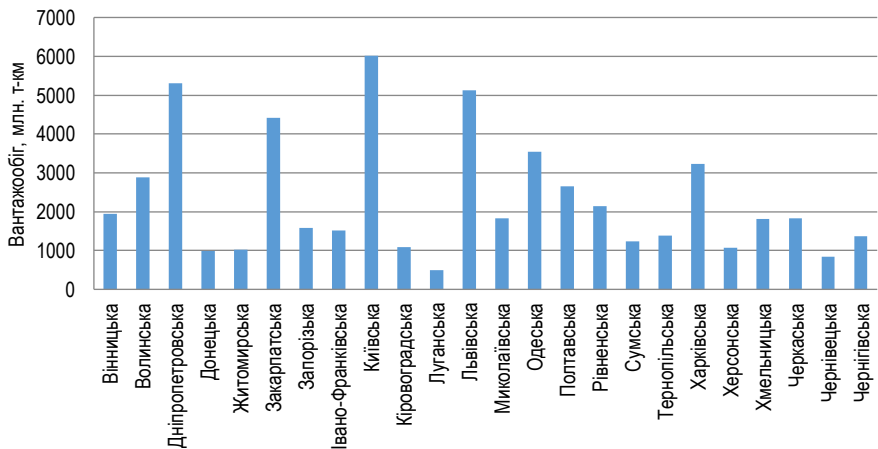

Рис. 3. Розподіл вантажообігу автомобільного транспорту за регіонами України в 2020 р.

Для більш поглибленого аналізу здійснено прогнозування оптимальних обсягів вантажообігу автомобільного транспорту в Україні. Для реалізації даного кроку використано статистичну регресійну модель. Шляхом побудови лінійного рівняння регресії отримано залежність обсягів вантажообігу автомобільного транспорту в Україні від ВВП у розрахунку на 1 особу.

Отримано таку регресійну модель:

$$Y_x = 46847,7 + 0.213x$$

Отже, із збільшенням ВВП на душу населення на 1 грн. обсяг вантажобігу автомобільного транспорту в Україні збільшується в середньому на 213 тис. т-км.

Побудована нами модель точна та адекватна. Так, відповідно до проведеного регресійного аналізу отримано високий коефіцієнт детермінації. Від 72,12 до 97,2% варіативності вантажобігу автомобільного транспорту пояснюється змінами ВВП на душу населення. Також доведена, за допомогою критеріїв математичної статистики, надійність моделі в цілому та кожного з її коефіцієнтів.

Таким чином, побудовано модель, яку можна використовувати для аналізу та прогнозу.

На першому етапі перспективних розрахунків обсягів вантажобігу автомобільного транспорту в Україні було здійснено прогнозування факторної ознаки – ВВП на душу населення за умовою збереження лінійної тенденції розвитку (рис. 3).

Отримано, що в аналізований період ВВП на душу населення в Україні в середньому щорічно збільшувалося на 11389 грн. Отже, за умовою збереження відповідної тенденції, можна прогнозувати, що в 2022 році даний показник складе в середньому 126564 грн.

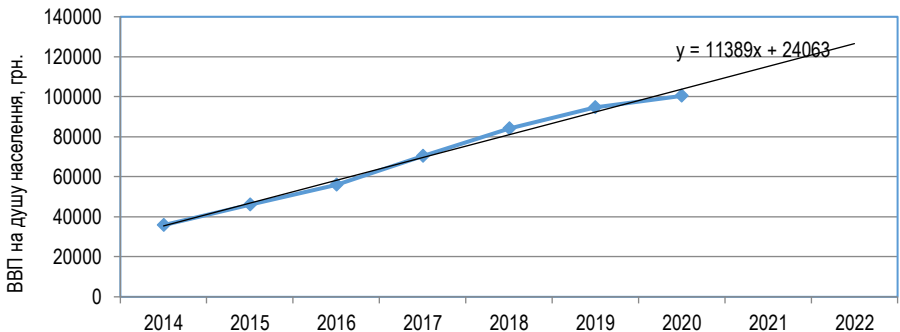

Рис. 4. Фактичні, вирівняні та прогнозовані значення ВВП на душу населення в Україні

Далі в регресійну модель вантажобігу було підставлено обчислене вище значення факторної ознаки та отримано наступне. За умовою збереження взаємозв'язків між показниками та з урахуванням лінійної тенденції зміни ВВП на душу населення, можна прогнозувати, що в 2022 році вантажобіг складе в середньому 73817,7 т-км.

Здійснивши аналіз, можна зробити висновки, що є ряд факторів, які суттєво впливають на транспортну діяльність в Україні. До них в основному належать нестабільна політична та економічна ситуація в країні. Основними ризиками діяльності є економічні (інфляція, зокрема, зростання

курсу долара), політичні (зростання невпевненості в умовах ведення бізнесу). Фактори, які позитивно впливають на діяльність транспорту, це, в основному, залучення нових технологій, розширення асортименту послуг, мотивація трудової діяльності в Україні.

На даний час, розв'язання проблем економічного розвитку України є одними з перших завдань нашої держави. При цьому особливу увагу привертає транспортна інфраструктура, яка є базовою ланкою забезпечення як економічного розвитку національної економіки країни так і підвищення якості життя населення. Для розвитку вітчизняної економіки важливим є підвищення ролі транспортного комплексу, що забезпечує життєдіяльність населення, якісний розвиток економіки держави, збереження обороноздатності та можливість досягнення високоєфективних зовнішньоекономічних відносин країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Блудова Т. В. Транзитний потенціал України: формування та розвиток. Київ: НІПМБ. 2016. - 274 с.
2. Закон України «Про автомобільний транспорт» від 05.04.2001 р. №2344-III// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, N 22
- 3.Зовнішня торгівля України в 2020 р.: статистичний збірник. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
- 4.Статистичне дослідження соціально-економічних і демографічних процесів: монографія // за заг. ред. к.е.н. доцента Ю. О. Ольвінської. – Одеса: ФОП Гуляєва В.М., 2021. – 207 с..
5. Педченко Г. П. Статистика: Навчальний посібник / Г. П. Педченко. – Мелітополь: Колор Принт, 2018. – 266 с. – ISBN 978-966-2489-67-5.
6. Співробітництво між Україною та країнами ЄС у 2020 році : статистичний збірник. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Самоєнкова О. В., Ольвінська Ю. О. Економічна статистика: Навчальний посібник. Видання друге, перероб. та доп. – Одеса : ФОП Гуляєва В. М., 2020. – 276 с.
8. Сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

РЕГІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВИТРАТ НА ОХОРОНУ ПРИРОДНОГО НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Коцюбинська К. Ю.¹, Ольвінська Ю. О.²

1 – студентка, кафедра статистики,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Коцюбинська К. Ю., Ольвінська Ю. О. Регіональний аналіз витрат на охорону природного навколишнього середовища. Обґрунтовано необхідність аналізу витрат на охорону природного навколишнього середовища. Розглянуто складові загальних витрат. Проаналізовано динаміку капітальних та поточних витрат на охорону навколишнього середовища. Проведено групування регіонів України за обсягом загальних витрат.

Ключові слова: інвестиції, капітальні витрати, поточні витрати, загальні витрати, навколишнє середовище, ефективність використання.

Kotsyubynska K. Yu., Olvinskaya J. O. Regional analysis of costs for environmental protection. The necessity of the analysis of expenses for protection of the natural environment is substantiated. The components of total costs are considered. The dynamics of capital and current expenditures on environmental protection is analyzed. The regions of Ukraine are grouped according to the volume of total expenditures.

Keywords: investments, capital expenditures, current expenditures, general expenditures, environment, efficiency of use.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Коцюбинська, К. Ю. Регіональний аналіз витрат на охорону природного навколишнього середовища [Текст] / К. Ю. Коцюбинська, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 8. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2022. – С. 70 – 76.

Охорона навколишнього природного середовища є важливим аспектом розвитку суспільства. Для органів державної влади така діяльність потребує значних фінансових витрат, акумуляції та належного витрачання бюджетних коштів на здійснення природоохоронних заходів, відповідних екологічних програм та ресурсозберігаючих проєктів. При цьому ефективність фінансування екологічних заходів багато в чому залежить від дотримання чинного законодавства.

Актуальність дослідження полягає у необхідності дослідження витрат на охорону навколишнього середовища в Україні, як одного з секторів національної економіки, що певною мірою характеризує рівень

економічного та соціального розвитку суспільства.

Формування і динаміка витрат на охорону навколишнього середовища, їх роль і місце для суспільства та економіки викликали значний інтерес у економістів, зокрема таких, як Букало Н. А., Кондратюк О. М., Макар С. В., Мартинюк І. В., Дубовик О. Ю. та інших.

Витрати на охорону навколишнього середовища – це загальна сума витрат держави, підприємств (організацій, установ), які мають цільове або опосередковане природоохоронне значення. Загальний обсяг витрат є сумою одноразових витрат (капітальних вкладень) і поточних витрат.

Капітальні вкладення обчислюються незалежно від джерел фінансування як сума витрат, пов'язаних з охороною та раціональним використанням земель, лісових ресурсів, рибних запасів, водних ресурсів, повітряного басейну з розвитком заповідної справи. До поточних витрат відносяться експлуатаційні витрати середовища захисного призначення, тобто витрати на утримання і обслуговування основних фондів природоохоронного призначення.

Питання ефективного використання витрат на захист навколишнього середовища є досить актуальним, тож, доцільно проаналізувати динаміку та структуру основних показників.

Таблиця 1 відображає обсяги капітальних, поточних та загальних витрат на охорону навколишнього середовища по регіонах України за 2010 та 2020 роки.

Таблиця 1

Загальний обсяг витрат по регіонах України за 2010 та 2020 роки

Регіони	Капітальні інвестиції, млн. грн.		Поточні інвестиції, млн. грн.		Загальні інвестиції, млн. грн.	
	2010 рік	2020 рік	2010 рік	2020 рік	2010 рік	2020 рік
Україна	2761,5	13239,6	10366,6	28092,6	13128,0	41332,2
АРК	162,3	...	210,2	...	372,6	...
Вінницька	37,0	182,1	75,5	218,7	112,5	400,8
Волинська	3,5	32,6	49,4	295,5	52,9	328,1
Дніпропетровська	950,9	5103,9	2432,4	9142,1	3383,3	14246,0
Донецька	575,0	3099,2	1625,2	2482,3	2200,2	5581,5
Житомирська	11,5	11,9	59,0	204,4	70,5	216,3
Закарпатська	9,9	24,8	46,0	259,2	55,9	284,0
Запорізька	159,2	902,9	766,3	2414,9	925,6	3317,8
Івано-Франківська	136,9	267,6	148,4	586,7	285,2	854,3
Київська	53,4	285,4	239,4	1122,8	292,8	1408,2
Кіровоградська	26,4	48,5	87,4	205,9	113,8	254,4
Луганська	102,7	43,5	1308,3	469,2	1411,0	512,7
Львівська	87,6	165,1	153,1	606,3	240,7	771,4
Миколаївська	31,3	331,4	546,7	646,3	578,0	977,7

Регіони	Капітальні інвестиції, млн. грн.		Поточні інвестиції, млн. грн.		Загальні інвестиції, млн. грн.	
	2010 рік	2020 рік	2010 рік	2020 рік	2010 рік	2020 рік
Одеська	55,4	124,8	332,8	798,3	388,2	923,1
Полтавська	77,1	364,4	475,0	1096,5	552,1	1460,9
Рівненська	20,6	51,2	197,1	518,5	217,7	569,7
Сумська	15,4	85,9	148,8	628	164,2	713,9
Тернопільська	7,6	36,2	17,1	36,4	24,7	72,6
Харківська	98,6	706,8	526,9	1335	625,5	2041,8
Херсонська	2,8	11,0	60,5	181,8	63,3	192,8
Хмельницька	4,4	61,0	106,2	319,3	110,6	380,3
Черкаська	36,1	42,9	62,0	261,1	98,1	304,0
Чернівецька	8,4	79,9	42,5	162,7	51,0	242,6
Чернігівська	27,2	49,5	174,3	391,3	201,5	440,8
м.Київ	47,7	1127,1	436,6	3709,4	484,3	4836,5
м.Севастополь	12,4	...	39,5	...	51,9	...

Джерело: побудовано автором за даними [1]

Зобразимо на рисунку 1 динаміку капітальних інвестицій за 2010-2020 рр. на охорону навколишнього природного середовища в цілому по Україні. Аналізуючи отриманий графік, можна сказати, що у 2020 році порівняно з 2019 роком обсяг капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища в Україні зменшився на 3,016 млрд. грн. або на 18,6%, а порівняно з 2010 роком обсяг капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища збільшився на 10,478 млрд. грн. або в 4,8 рази.

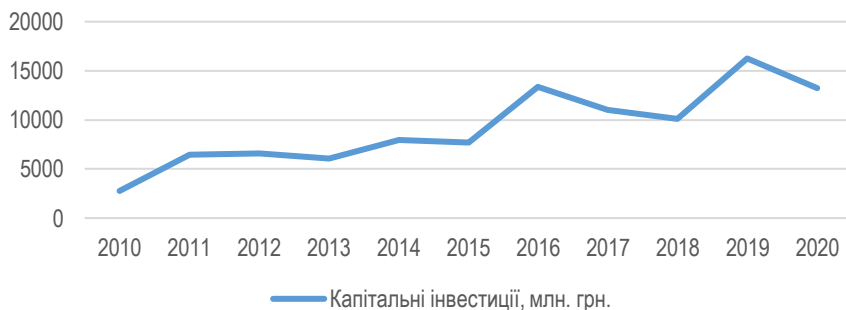

Рис. 1. Динаміка капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища за 2010-2020 рр. в Україні, млн. грн.

Джерело: побудовано автором за даними [1,2,3]

На рисунку 2 відображено динаміку поточних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища за 2010-2020 рр. в цілому по Україні.

Рис. 2. Динаміка поточних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища за 2010-2020 рр. в Україні, млн. грн.

Джерело: побудовано автором за даними [1,2,3]

Аналізуючи графік, можна сказати, що у 2020 році порівняно з 2019 роком обсяг поточних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища в Україні збільшився на 612,4 млн. грн. або на 2,2%, а порівняно з 2010 роком обсяг поточних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища збільшився на 17,726 млрд. грн. або в 2,7 рази.

Проаналізуємо регіони України за використаним обсягом загальних інвестицій у 2010 та 2020 роках. Для цього проведемо групування (кількість груп 5, інтервал 671,7 млн. грн.).

Отримали групування регіонів за загальними витратами на охорону навколишнього середовища у 2010 році, яке наведемо в таблиці 2.

Таблиця 2

Групи регіонів України за загальними інвестиціями на охорону навколишнього середовища у 2010 році

Групи регіонів, млн. грн.	Кількість регіонів	Питома вага регіонів групи, %	Середнє значення по групі, млн. грн.
24,7-696,4	21	84,00	360,5
696,4-1368,1	1	4,00	1032,3
1368,1-2039,8	1	4,00	1704,0
2039,8-2711,6	1	4,00	2375,7
2711,6-3383,3	1	4,00	3047,4
Усього	25	100,00	-

Джерело: побудовано автором за даними [1,2,3]

Розрахувавши середнє значення, моду, медіану та кватртил можна зробити висновок, що у 2010 році в середньому обсяг загальних інвестицій на охорону навколишнього середовища серед регіонів України складав 629,2 млн. грн. При цьому у більшості регіонів України загальний обсяг інвестицій на охорону навколишнього середовища складав 368,7 млн. грн. Також стало ясно, що у половини регіонів загальний обсяг інвестицій на охорону навколишнього середовища складав менше, ніж 424,5 млн. грн., а у іншої половини – більше. У 25% регіонів загальний обсяг інвестицій на охорону навколишнього середовища складав менше, ніж 224,6 млн. грн., а у інших 75% – більше. І нарешті, у 75% регіонів загальний обсяг інвестицій на охорону навколишнього середовища складав менше, ніж 624,4 млн. грн., а у інших 25% – більше. Представимо отримане групування на картограмі.

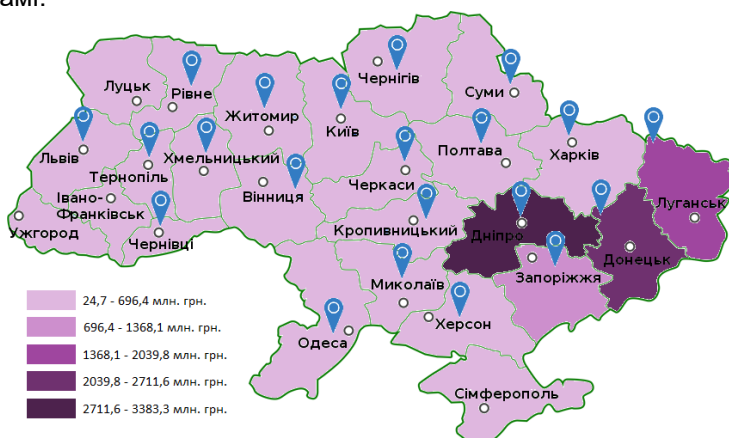

Рис. 3. Картограма розподілу регіонів України за загальними інвестиціями на охорону навколишнього середовища у 2010 році

Аналогічне групування проведемо і для 2020 року. Кількість груп склала 3, інтервал – 4724,5 млн. грн. Отримали групування регіонів за загальними витратами на охорону навколишнього середовища у 2020 році, яке наведемо в таблиці 3.

Таблиця 3

Групи регіонів України за загальними інвестиціями на охорону навколишнього середовища у 2020 році

Групи регіонів, млн. грн.	Кількість регіонів	Питома вага регіонів групи, %	Середнє значення інтервалу, млн. грн
72,6-4797,1	22	91,67	2434,8
4797,1-9521,5	1	4,17	7159,3
9521,5-14246,0	1	4,17	11883,8
Усього	24	100,00	-

Джерело: побудовано автором за даними [1]

Отже, за отриманими результатами можна зробити висновок, що у 2020 році в середньому обсяг загальних інвестицій на охорону навколишнього середовища серед регіонів України склав 3025,4 млн. грн. При цьому у більшості регіонів України загальний обсяг інвестицій на охорону навколишнього середовища склав 2489,8 млн. грн. Також стало ясно, що у половини регіонів загальний обсяг інвестицій на охорону навколишнього середовища склав менше, ніж 2649,6 млн. грн., а у іншій половині – більше. У 25% регіонів загальний обсяг інвестицій на охорону навколишнього середовища склав менше, ніж 1361,1 млн. грн., а у інших 75% – більше. І нарешті, у 75% регіонів загальний обсяг інвестицій на охорону навколишнього середовища склав менше, ніж 3938,1 млн. грн., а у інших 25% - більше.

Рис. 4. Картограма розподілу регіонів України за загальними інвестиціями на охорону навколишнього середовища у 2020 році

Слід відзначити, що у 2010 році серед регіонів України перші місця за обсягом загальних інвестицій на охорону навколишнього середовища займали Дніпропетровська, Донецька та Луганська області (відповідно 3383,3 млн. грн., 2200,2 млн. грн. та 1411,0 млн. грн.), а останні – Волинська, Чернівецька та Тернопільська (відповідно 52,9 млн. грн., 51 млн. грн. та 24,7 млн. грн.). Така досить значна різниця між регіонами можлива через більшу концентрацію підприємств, що забруднюють навколишнє середовище, в областях, де спостерігається більше витрат. Та відповідно менша їх кількість в областях, де менше витрат.

Відповідно у 2020 році серед регіонів України перші місця за обсягом загальних інвестицій на охорону навколишнього середовища займали Дніпропетровська, Донецька та Харківська області (відповідно 14246 млн. грн., 5581,5 млн. грн. та 2041,8 млн. грн.), а останні – Житомирська, Херсонська та Тернопільська (відповідно 216,3 млн. грн., 192,8 млн. грн. та

72,6 млн. грн.). Варто відзначити, що у 2020 році і у 2010 році першими залишаються Дніпропетровська та Донецька області, а остання – Тернопільська.

Отже, охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини – необхідна умова сталого економічного та соціального розвитку України. Екологічна діяльність підприємств пов'язана з відповідними витратами, які прямо чи опосередковано впливають на економічні показники діяльності підприємства. Провівши необхідні розрахунки та проаналізувавши їх, можна чітко визначити, що витрати або інвестиції на охорону природного навколишнього середовища як в цілому по Україні, так і окремо по регіонах збільшуються.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна служба статистики України. Статистичний збірник «Довкілля України за 2020 рік». – Київ, 2021. – 189 с.
2. Державна служба статистики України. Статистичний збірник «Довкілля України за 2017 рік». – Київ, 2018. – 225 с.
3. Державна служба статистики України. Статистичний збірник «Довкілля України за 2014 рік». – Київ, 2015.
4. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Статистичне дослідження соціально-економічних і демографічних процесів: Монографія // За заг. ред. к.е.н., доцента Ю.О. Ольвінської. – Київ : ФОРМ Гуляєва В.М., 2021. – 207 с.
6. Підгорний А. З. Статистичні методи в управлінні розвитком регіону: монографія. Одеса: ФОРМ Гуляєва В. М., 2016. 218 с.
7. Підгорний А. З. Соціально-демографічна статистика: підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітковська / за ред. А. З. Підгорного. – Одеса : ФОРМ Гуляєва В.М., 2017. – 450 с.
8. Самоєнкова О. В. Економічна статистика : Навч. посібник // О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська. – Одеса: ФОРМ Гуляєва В. М., 2020. – 276 с.

СИСТЕМА НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКІВ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Погорєлова М. Ю.¹, Милашко О. Г.²

1 – студентка, факультет фінансів та банківської справи,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Погорєлова М. Ю., Милашко О. Г. Система національних рахунків та її використання в Україні. Проаналізовано теоретико-методологічні засади СНР: сутність, завдання, головні віхи розвитку. Встановлено понятійні зв'язки між основними категоріями СНР. Розглянуто класифікації національних рахунків. Продемонстровано використання балансового методу при формуванні рахунку виробництва. Досліджено сутність та динаміку головних макроекономічних показників СНР України.

Ключові слова: національне рахівництво, система національних рахунків, СНР-2008, балансовий метод, макроекономічні показники, валовий внутрішній продукт.

Pohorielova M., Mylashko O. The System of National Accounts and its usage in Ukraine. The theoretical and methodological background of the SNA is analyzed, namely its essence, tasks, main developmental milestones. Conceptual links between the core categories of the SNA are established. Classifications of national accounts are studied. The usage of the balance method for the production account composition is demonstrated. The essence and dynamics of the key macroeconomic indices of the Ukrainian SNA are researched.

Keywords: national accounting, the System of National Accounts, the 2008 SNA, the balance method, macroeconomic indices, gross domestic product.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Погорєлова, М. Ю. Система національних рахунків та її використання в Україні [Текст] / М. Ю. Погорєлова, О. Г. Милашко // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 8. Частина 1 – Одеса, ОНЕУ. – 2022. – С. 77 – 89.

Вдосконалення механізму комплектації та аналізу національних рахунків є одним зі шляхів наближення вітчизняної економіки до європейського зразка. Сучасним стандартом національного рахівництва, який визнається прогресивною економічною спільнотою, є система національних рахунків – комплекс взаємопов'язаних статистичних показників, що характеризують найважливіші процеси національної

економіки.

Актуальність дослідження полягає в необхідності всебічного аналізу теоретичних та практичних засад СНР як міжнародного стандарту, на якому ґрунтується характеристика та прогнозування макроекономічного стану країни, розробка макроекономічної та грошово-кредитної політики.

Формування стандарту СНР належить до кола компетенцій міжнародних організацій: ООН, МВФ, Світового банку. Методологічні пояснення щодо вітчизняної СНР надає Державна служба статистики. Дослідженню питань сутності, завдань, історії виникнення, побудови та аналізу національних рахунків присвячені праці сучасних українських та зарубіжних науковців: А. З. Підгорного, О. Г. Милашко, Р. П. Задорожної, І. В. Вареника, І. В. Новикова, Ю. М. Мануйловича, А. Silungwe, A. Baer, V. Guergeiro та інших.

Не применшуючи значення попередніх досліджень, варто зауважити, що у зв'язку з розробкою нового стандарту СНР, який планується опублікувати вже в 2025 році, доречно проаналізувати її використання в українській практиці на сучасному етапі. Відповідно, метою даної роботи є дослідження особливостей використання СНР в Україні з огляду на теоретичні засади СНР.

Згідно з підходом Статистичного відділу ООН, система національних рахунків – це комплекс усталених взаємопов'язаних статистичних показників, відтворений у вигляді певного набору рахунків і таблиць на підґрунті концепцій, визначень та методів реєстрації економічних операцій та активів [1]. За своєю послідовністю та сутністю національні рахунки відображають процеси виробництва, розподілу та використання доходу, нагромадження капіталу, рух активів і пасивів (зобов'язань) в економіці країни.

Існування СНР має на меті формування бази макроекономічних показників для інформаційно-аналітичного забезпечення управління економікою та здійснення міжнародних порівнянь [2, с. 7]. Її справне функціонування забезпечує вирішення таких завдань, як-то: розрахунок узагальнюючих показників економічної діяльності, побудова та вивчення їхньої динаміки, аналіз макроекономічних пропорцій. Наголосимо, що можливість отримувати достовірні аналітично орієнтовані відомості щодо економічної діяльності та проводити міжнародні порівняння, яку надає СНР, є вкрай важливою для України в межах проєвропейського курсу.

Виходячи з сутності та завдань СНР, можна припустити, що запат на її створення з'явився доволі давно. Дійсно, методологія СНР є результатом тривалого розвитку багатьох наук та сфер діяльності. Натхненником концепції виступив видатний англійський економіст Вільям Петті, який у 1664 році першим здійснив спроби розрахувати національний дохід для оцінки економічного потенціалу країни. Крім того, оформленню СНР сприяли «Економічна таблиця» Франсуа Кене та схеми відтворення Карла Маркса [3, с. 12].

У XX столітті у зв'язку з необхідністю гармонізації та стандартизації основних потоків економічної інформації на тлі інтернаціоналізації проблем національної статистики виокремився перший стандарт СНР, або «Система національних рахунків і супровідних таблиць». Його було опубліковано в 1953 році під егідою Статистичної комісії ООН. Відтоді дана доктрина неодноразово переглядалась, в результаті чого виникли ще три версії СНР: 1968 та 1993 років («Блакитна книга» та «Зелена книга» відповідно) та стандарт 2008 року (чинний станом на 2022 рік).

Наразі Міжсекретаріатська робоча група з національних рахунків (ISWGNA) за підтримки Консультативної експертної групи з національних рахунків (AEG) розробляє новий стандарт, який заплановано оголосити в 2025 році. До того ж, на сьогодні частина країн долучила до СНР так звану Європейську систему рахунків (стандарт ESA-2010) – сумісну бухгалтерську систему для впорядкованого та детального опису економіки, її складових та зв'язку з іншими економіками [4, с. 1].

Статистичні дані свідчать, що станом на 2020 рік 130 економік, на які припадає 64% світового ВВП, використовують саме стандарти СНР-2008 та ESA-2010, тоді як меншість країн-«аутсайдерів» продовжує використовувати застарілі стандарти (зокрема, Болівія, Ірак та М'янма використовують СНР-1968, подекуди використовується СНР версії 1993 року) [5, с. 12].

Слід зазначити, що концептуальний базис СНР є суть втілення ринкових відносин у проєкції споконвічно капіталістичних розвинених країн Заходу. У соціалістичних країнах XX століття (власне в СРСР) сформувалась альтернативна статистична методологія в рамках планової економіки, а саме Баланс народного господарства. Головною розбіжністю між СНР та БНГ є те, що в БНГ відображався процес відтворення суто матеріальних благ та не враховувались результати функціонування сфери нематеріальних послуг, а також активність тіньової економіки та юридично заборонені види діяльності [2, с. 8]. Через ці характерні риси БНГ, попри спроби зблизити його та СНР у стандарті СНР-1968, історія БНГ обірвалась у 1991 році.

Повертаючись до сьогодення, необхідно наголосити на деяких категоріях та угрупованнях, які становлять методологічне підґрунтя СНР.

Понятійний апарат СНР представлений, головним чином, такими категоріями, як-то: інституційна одиниця (може бути як резидентом, так і нерезидентом); операції та потоки; активи та зобов'язання; продукти. Якщо зобразити зв'язки між ними графічно, то отримується схема (рис. 1), яка спрощено демонструє процес здійснення економічної діяльності: інституційні одиниці, враховуючи запаси активів і зобов'язання та керуючись визначеними цілями, здійснюють певні економічні операції та створюють економічні потоки, внаслідок чого виникають продукти, а після здійснення операцій над ними (з формуванням потоків) – змінюється обсяг, структура чи вартість активів та зобов'язань інституційної одиниці.

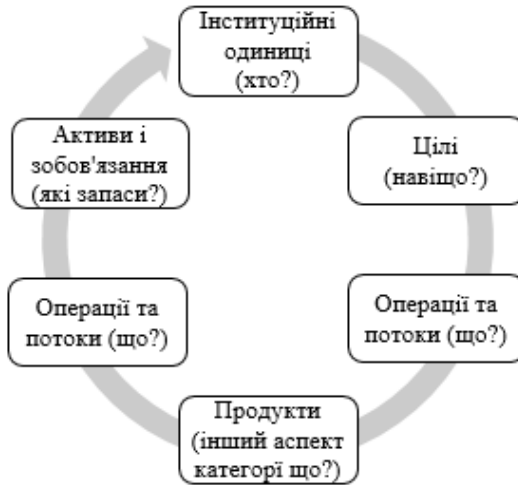

Рис. 1. Схема економічної діяльності на базі основних категорій СНР

Не менш важливе значення для побудови національних рахунків має їх класифікація на поточні рахунки, рахунки нагромадження та баланс активів і пасивів [6, с. 24]. Загалом, особливістю поточних рахунків є те, що вони реєструють операції, що завершуються в поточному звітному періоді. До поточних належать рахунки виробництва для галузей, секторів та економіки в цілому (консолідований рахунок) і рахунки доходів. Рахунки нагромадження (включно рахунок операцій з капіталом, фінансовий рахунок, рахунок інших змін обсягу активів і рахунок переоцінки) відображають зміни в активах та зобов'язаннях, а також зміну чистої вартості капіталу. Початковий та заключний баланси активів та пасивів доповнюють загальну послідовність рахунків.

Тоді як використання методу класифікацій та групування уможливорює надання всеохоплюючої характеристики процесів всередині національної економіки, головним «конструкторським» методом СНР є баланс. Використання балансового методу під час побудови національних рахунків можна наочно продемонструвати на прикладі рахунку виробництва, який є першим рахунком СНР та її основною ланкою (адже відтворювальний цикл розпочинається саме у сфері виробництва).

На стороні ресурсу (з правого боку рахунку) містяться записи щодо випуску – вартості виготовлених заводом продуктів за вирахуванням вартості товарів та послуг, спожитих ним. На цій же стороні відображаються такі величини, як податки на продукти та субсидії на продукти, які підлягають сплаті в розрахунок на одиницю будь-якого товару чи послуги [6, с. 161].

На лівій стороні рахунку виробництва реєструється використання:

проміжне споживання та споживання основного капіталу. Проміжне споживання охоплює товари та послуги, які повністю використовуються в процесі виробництва у звітному періоді, а саме інструменти та інвентар для роботи, захисний одяг, уніформа тощо. Споживанням основного капіталу називається зменшення протягом звітного періоду поточної вартості запасу основних фондів через їхній знос (не тотожне амортизації в бухгалтерському обліку) [6, с. 123].

Балансуючою статтею рахунку виробництва є додана вартість, яка вказує на внесок праці та капіталу у виробництво. Вона може бути виміряна на валовій або чистій основі. Зауважимо, що розрахунок доданої вартості на валовій основі на практиці здійснювати легше й доцільніше, ніж на чистій [6, с. 95]. Валова додана вартість (ВДВ) обчислюється як різниця між значеннями випуску та проміжного споживання та представляє аналітичний інтерес з огляду на те, що сума доданої вартості для всіх резидентських інституційних одиниць з урахуванням податків за виключенням субсидій на продукти становить величину валового внутрішнього продукту (ВВП).

Зведений рахунок виробництва України станом на 2021 рік із зазначенням порядку розрахунку його показників наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Рахунок виробництва економіки України в 2021 році, млн. грн. [7]

Використання		Ресурси	
4. Проміжне споживання	6733836	1. Випуск (в основних цінах)	11425455
5. Валовий внутрішній продукт (п. 3 – п. 4)	5459574	2. Податки за виключенням субсидій на продукти	767955
6. Усього (п. 4 + п. 5)	12193410	3. Усього (п. 1 + п. 2)	12193410
7. Споживання основного капіталу	-690284		
8. Чистий внутрішній продукт (п. 5 - п. 7)	4769290		

Таким чином, зважаючи на досліджені теоретичні особливості СНР, проаналізуємо її використання в Україні.

З проголошенням незалежності в нашій країні розпочався процес переходу до ринкової економіки, через що використання БНГ після 1991 року повністю себе вичерпувало. Як наслідок адаптації до міжнародних стандартів, у 1993-1994 роках у вітчизняну практику було впроваджено СНР [8, с. 14].

Станом на 2022 рік в Україні діє останній розроблений стандарт СНР-2008. З урахуванням положень Держстату з національних рахунків впроваджено ESA-2010. Не розповсюджується Статистичне обстеження лише на тимчасово окуповані території: з I кварталу 2014 року за географічні межі охоплення СНР вийшли АР Крим, м. Севастополь, з IV кварталу 2014 року – частини тимчасово окупованих територій у Донецькій

області та в Луганській області [7].

Зауважимо, що організація звітності з національного рахівництва в Україні має одну характерну особливість: органи управління та громадськості отримують доступ до щомісячних оцінок ВВП вже на 15 день після завершення звітного періоду, – що є позитивним явищем, адже означені суб'єкти мають змогу якомога оперативніше відслідковувати економічну динаміку.

Обов'язковим атрибутом аналізу СНР є дослідження характерних узагальнюючих показників. Згідно з методологічними поясненнями Державної служби статистики, такими для України є: валовий внутрішній продукт, валовий регіональний продукт, валова додана вартість, випуск, проміжне споживання (відносяться до рахунку виробництва); оплата праці найманих працівників, податки на виробництво та імпорт, субсидії на виробництво та імпорт, валовий прибуток, змішаний дохід (рахунок утворення доходів); кінцеві споживчі витрати (рахунок використання наявного доходу); валове нагромадження основного капіталу (рахунок операцій з капіталом) [7].

Перший та, ймовірно, найвагоміший показник – це валовий внутрішній продукт. У СНР він реєструється як загальний обсяг продукції, який виробили одиниці-резиденти у звітному періоді (найчастіше за рік). Переважно ВВП аналізують в якості показника загальної економічної активності країни та індикатора добробуту населення, тож він є своєрідним інтегральним показником розвитку національної економіки [9, с. 62].

Розрізняють номінальний ВВП (розраховується в цінах звітного року) та реальний ВВП (розраховується в цінах базового року, для України – 2016 року) [7]. Якщо проаналізувати динаміку значень номінального і реального ВВП України в 2016-2021 рр. (рис. 2), виявляється, що темпи приросту номінального ВВП (128,8%) у цей період набагато випереджували темпи приросту реального ВВП (8,8%). Причому після 2019 року при зростанні номінального ВВП спостерігалось зменшення реального ВВП, що може вказувати на загострення інфляційних процесів під впливом світової економічної кризи, викликаної пандемією COVID-19. Загалом, впродовж аналізованого періоду тенденції зміни ВВП є здебільшого позитивними, виходячи з чого можна заключити, що в 2016-2021 рр. економіка України демонструвала поступове зростання.

Для здійснення міжнародних порівнянь також використовують ВВП, а саме такий його різновид, як ВВП на душу населення на основі паритету купівельної спроможності. ВВП за ПКС на душу населення обчислюється в перерахунку на умовну грошову одиницю – міжнародний долар 2017 року [10].

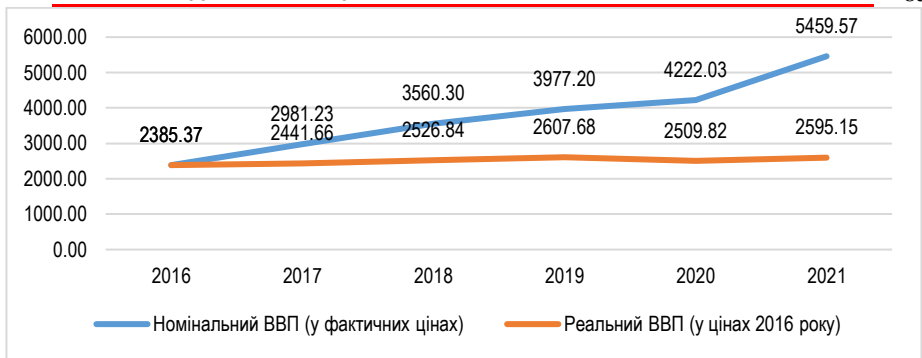

Рис. 2. Динаміка номінального та реального ВВП України за період 2016-2021 рр., млрд. грн.

Складено автором на основі [7]

Якщо порівнювати динаміку значень ВВП за ПКС на душу населення в Україні та в інших країнах Європи, що розвиваються (Польща, Румунія, Туреччина), в 2016-2021 рр. (рис. 3), можна констатувати наступне:

1) протягом аналізованого періоду в Україні спостерігалось зростання даного показника (за винятком 2020 року через вплив пандемії), що свідчить про поступове покращення добробуту населення;

2) в 2016-2021 рр. лідером за значенням агрегату була Польща, а Україна займала останнє місце;

3) темпи приросту ВВП за ПКС на душу населення в Україні за весь період (11,47%) значно поступаються темпам приросту аналогічного показника в інших країнах (в Туреччині – 16,84%, в Польщі – 18,69%, в Румунії – 22,79%).

Рис. 3. Динаміка ВВП за ПКС на душу населення в Україні та в інших країнах Європи, що розвиваються, за період 2016-2021 рр., міжнародний долар 2017 року

Складено автором на основі [11]

Отже, впродовж 2016-2021 рр. Україна суттєво поступалась іншим європейським країнам, що розвиваються, за аспектами економічного розвитку та добробуту населення.

Тоді як ВВП характеризує економічний розвиток країни загалом, завдяки показнику валового регіонального продукту стає можливим дослідити результати виробничої діяльності резидентів на рівні окремих регіонів України.

Згідно з останніми даними Державної служби статистики, станом на 2020 рік 24% ВВП України припадає на м. Київ, 9,4% - Дніпропетровську область, 6,1% - Харківську, 5,7% - Київську, 5,6% - Львівську (рис. 4), що вказує на порівняно високий економічний розвиток даних регіонів. Найменшу частку має валовий регіональний продукт Чернівецької області, що свідчить про необхідність заходів зі стимулювання економічного розвитку даного регіону.

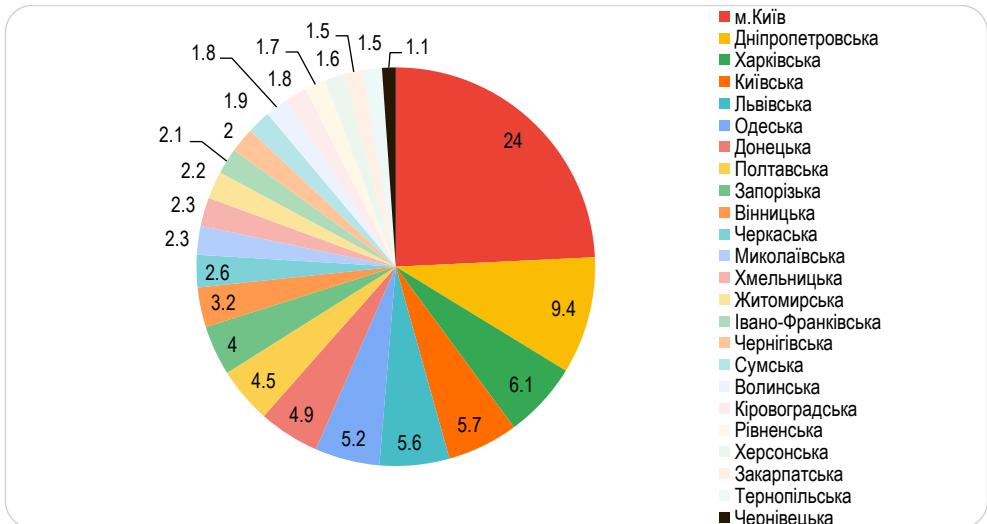

Рис. 4. Частки ВРП областей України в загальному підсумку у 2020 році, %

Складено автором на основі [7]

Як було з'ясовано, поняття ВВП тісно пов'язане з поняттям валової доданої вартості. Станом на 2020 рік (за останньою доступною інформацією) в Україні найбільша частка в структурі ВДВ (рис. 5) за видами економічної діяльності припадала на оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (16,2%); переробну промисловість (11,8%); сільське господарство (10,8%).

- Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів
- Переробна промисловість
- Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство
- Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування
- Операції з нерухомим майном
- Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність
- Інформація та телекомунікації
- Інші види діяльності

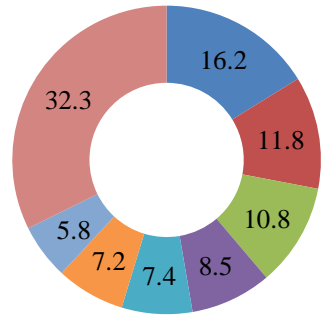

Рис.5. Структура валової доданої вартості за видами економічної діяльності у 2020 р., %

Складено автором на основі [7]

Відносно рахунку утворення доходів, в ньому, передусім, виділяють показник оплати праці найманих працівників – загальну суму винагороди в грошовій чи натуральній формі, що підлягає виплаті підприємством працівнику за виконану ним роботу протягом звітного періоду [6, с. 131]. До елементів оплати праці належать заробітна плата, фактичні внески наймачів на соціальне страхування, умовно обчислені внески наймачів на соціальне страхування.

Іншими показниками, які заслуговують на особливу увагу, є податки та субсидії на виробництво та імпорт. Податки та субсидії на виробництво нараховуються в розрахунку на одиницю продукції (випуску), або вони можуть бути пов'язані з використанням робочої сили, машин, устаткування у виробництві. Податки (крім ПДВ та мита) та субсидії на імпорт виникають при ввезенні товарів на економічну територію країни та при наданні послуг нерезидентами [6, с. 147].

У результаті участі в процесі виробництва корпорації отримують первинний дохід у вигляді валового прибутку (первинний дохід до вирахування з нього процентів або інших доходів від власності), а некорпоративні підприємства – у вигляді змішаного доходу (дохід включно з оплатою праці, споживанням основного капіталу та доходу з капіталу) [7].

Не менш важливим макроекономічним показником СНР України є показник кінцевих споживчих витрат, який реєструється в рахунку використання наявного доходу. Інституційні одиниці-резиденти здійснюють кінцеві споживчі витрати для придбання товарів і послуг для задоволення індивідуальних та колективних потреб.

Зрештою, останнім ключовим показником національних рахунків України визнається валове нагромадження капіталу. Валове нагромадження капіталу є однією з категорій зміни вартості нефінансових

активів рахунку операцій з капіталом. Воно включає придбання вироблених активів (за вирахуванням вибуття) з метою накопичення основного капіталу, матеріальних оборотних активів або цінностей. Зрідка дана величина приймає від'ємне значення, що свідчить про продаж інституційними одиницями більшості своїх активів іншим інституційним одиницям або секторам [6, с. 197; 6, с. 198].

Якщо проаналізувати значення основних макроекономічних показників СНР України за результатами 2020 та 2021 років (табл. 2), можна зробити висновок, що вони мають тенденцію до збільшення. В означений період найбільш стрімко зросли значення валового прибутку й змішаного доходу – на 43%, тоді як величина оплати праці найманих працівників збільшилась всього на 16,48%. Загалом, внаслідок участі у виробничих процесах або володіння активами, які можуть використовуватися для цілей виробництва, в 2021 році порівняно з 2020 роком збільшились первинні доходи інституційних одиниць, переважно корпоративних і некорпоративних підприємств. Також варто відмітити перевищення темпів приросту значень субсидії на виробництво та імпорт (34,55%) над темпами приросту значень податків на виробництво та імпорт (28,44%).

Таблиця 2

**Динаміка основних макроекономічних показників України
в 2020-2021 рр.**

Основні макроекономічні показники СНР України	Величини показників у фактичних цінах, млн. грн.		Темпи росту, %	Темпи приросту, %
	2020 рік	2021 рік		
Рахунку виробництва				
Валовий внутрішній продукт	4222026	5459574	129,31	29,31
Випуск (в основних цінах)	8696582	11425455	131,38	31,38
Проміжне споживання	5069857	6733836	132,82	32,82
Рахунку утворення доходів				
Оплата праці найманих працівників	1843057	2146775	116,48	16,48
Податки на виробництво та імпорт	637154	818335	128,44	28,44
Субсидії на виробництво та імпорт	-43315	-58282	134,55	34,55
Валовий прибуток, змішаний дохід	1785130	2552746	143,00	43,00
Рахунку використання наявного доходу				
Кінцеві споживчі витрати	3908788	4766568	121,94	21,94
Рахунку операцій з капіталом				
Валове нагромадження основного капіталу	564315	678924	120,31	20,31

Складено автором на основі [7]

Таким чином, здійснене дослідження теоретичних засад системи національних рахунків та її використання в Україні дозволяє зробити декілька висновків.

По-перше, можна підсумувати, що за своєю сутністю СНР є системою, яка забезпечує впорядковане, компактне та уніфіковане подання статистичної інформації, завдяки чому відбувається аналітично обґрунтоване управління економікою на всіх рівнях, а також проводяться міжнародні порівняння. Методологія СНР синтезувала головні засади та принципи платіжного балансу, статистики державних фінансів, статистики національного багатства, міжгалузевого балансу шляхом гармонізації основних доктрин, визначень та класифікацій, які в кінцевому підсумку складають її теоретичні підвалини.

По-друге, досліджені особливості СНР у теоретико-методологічній площині дозволили проаналізувати її використання в Україні. СНР в нашій країні запровадили в 1993-1994 роках як більш актуальну альтернативу балансу народного господарства. Тож від початку значення СНР для України полягало в імplementації методології національного рахівництва, відповідно до вимог ринкової економіки.

На сучасному етапі розвитку вітчизняної СНР можемо відмітити деякі досягнення, а саме застосування чинного стандарту СНР-2008 та, ба більше, стандарту ESA-2010, впровадження якого зближує вітчизняне національне рахівництво з європейським. З іншого боку, для повноцінного функціонування та розвитку СНР у вітчизняних реаліях існує перепона у вигляді турбулентного політичного середовища, через яке географічні межі охоплення даного статистичного обстеження наразі не збігаються з визнаними світом географічними кордонами України.

По-третє, було досліджено, що невід'ємним аспектом аналізу СНР України є аналіз її основних макроекономічних показників, які визначає Державна служба статистики. Загалом, ці показники відбивають стан національної економіки, та, виходячи з їхньої структури й динаміки, можна виокремити ті чи інші економічні процеси, які відбуваються в країні.

Зокрема, за результатами дослідження динаміки основних макроекономічних показників СНР України за 2020-2021 рр. вдалось визначити, що в означений період вони збільшувались, тобто відбувався поступовий розвиток економіки: найбільше зросли обсяги валового прибутку й змішаного доходу (на 43,00%), найменше – величина оплати праці найманих працівників (на 16,48%). Також було помічено, що темпи приросту значень субсидії на виробництво та імпорту (34,55%) перевищили темпи приросту значень податків на виробництво та імпорту (28,44%), що можна вважати позитивним явищем. З іншого боку, результати аналізу динаміки ВВП за ПКС на душу населення в Україні та в інших країнах Європи, що розвиваються, у 2016-2021 рр. дозволяють констатувати, що Україна поступалась цим країнам за параметрами величини показника та темпів його приросту, що свідчить про незадовільний розвиток вітчизняної

економіки.

Зважаючи на здійснене дослідження структури ВВП України за ВРП областей та структури валової доданої вартості, слід відмітити, що було би доцільно вжити заходів зі стимулювання економічного розвитку Чернівецької області та збільшити участь наукоємних галузей у створенні ВДВ.

Таким чином, з огляду на теоретичні засади СНР, можна зробити висновок, що в Україні її використання досягає свої мети. За майже 30 років від впровадження стандарту вдалось сформувати систему, яка надає повну інформацію щодо явищ, які відбуваються в національній економіці, та на основі якої можна розробляти рішення сфер економічної та грошово-кредитної політики.

ЛІТЕРАТУРА

1. National Accounts. United Nations Statistics Division. URL: <https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/sna.asp> (дата звернення: 16.09.2022).
2. Методологія національного рахівництва: Навчальний посібник / А. З. Підгорний, О. Г. Милашко. – Видання друге, перероб. та доп. – К: ФОП Гуляєва В.М., 2019. – 140 с.
3. Задорожна Р. П. Історичні траєкторії відображення фінансового сектору в системі національних рахунків / Р. П. Задорожна // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2017. – № 4. – С. 11 – 21. URL: <https://oaji.net/articles/2017/3733-1523735005.pdf> (дата звернення: 16.09.2022).
4. The European System of Regional and National Accounts. ESA 2010. – Eurostat. 2010. – Regulation (EU) No 549/2013. 21 May 2013. – 652 p. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5925693/KS-02-13-269-EN.PDF/44cd9d01-bc64-40e5-bd40-d17df0c69334> (дата звернення: 16.09.2022).
5. Anthony Silungwe, Andrew Baer, Vanda Guerreiro: 2020, “Global Stocktaking of National Accounts Statistics: Availability for Policy and Surveillance” Working Paper No. WP/22/29. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2022/02/11/2020-Global-Stocktaking-of-National-Accounts-Statistics-Availability-for-Policy-and-513070> (дата звернення: 17.09.2022).
6. System of National Accounts 2008. – European Commission, International Monetary Fund, Organisation for Economic Co-operation and Development, United Nations, World Bank. 2009. – 662 p. URL: <https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/sna2008.pdf> (дата звернення: 17.09.2022).
7. Офіційний сайт Державної Служби Статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.09.2022).
8. Вареник І. В., Новикова І. В., Мануйлович Ю. М. Інструментальне забезпечення макроекономічного рахівництва. / І. В. Вареник, І. В. Новикова, Ю. М. Мануйлович // Національна економіка. Інтелект. – 2021. – № 5. – С. 13 – 16. URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2021/2021_5/4.pdf (дата звернення: 17.09.2022).

9. Коваленко В. В. Валовий внутрішній продукт та його місце в економічному зростанні держави / В. В. Коваленко // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць; Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2020. – № 3 – 4 (74 – 75). – С. 58 – 72. URL: http://journals.urau.ua/vsed_oneu/article/view/236195 (дата звернення: 17.09.2022).

10. The World Bank. URL: <https://databank.worldbank.org/metadataglossary/world-development-indicators/series/NY.GDP.PCAP.PP.KD> (дата звернення: 17.09.2022).

11. International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2021/October> (дата звернення: 17.09.2022).

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ВИПУСК 8

Частина I

**Одеса
2022**